

ANTICIPEREN OP WAT NODIG IS

BELEIDSKADER SOCIAAL DOMEIN 2019-2022

Voorwoord

Paulien is 24 jaar, verstandelijk beperkt en de trotse moeder van een zoontje van anderhalf. Ze heeft een Wajong-uitkering, schulden en een bewindvoerder en ze huurt een kleine kamer bij een particulier. Paulien raakt zwanger van een tweeling. Tijdens haar zwangerschap drinkt ze alcohol. De kamer die ze huurt is te klein voor haar en haar drie kinderen. De kamer van haar vriend ook. Een urgentieverklaring behoort niet tot de mogelijkheden. Ze woont nog geen twee jaar in Almere. Terug naar haar vorige gemeente kan ook niet. Ze heeft zich daar uitgeschreven en komt dus niet meer in aanmerking voor urgentie of andere hulp.

Asha is 18 jaar. Ze heeft een eetstoornis en er is sprake van zelfbeschadiging en zelfmoordneigingen. Asha woont in een instelling, maar zit daar eigenlijk niet op haar plek. Andere instanties weigeren haar, omdat ze niet zijn ingesteld op de behandeling van een combinatie van een eetstoornis en psychiatrische klachten. Ze kan nergens terecht. De politie treft haar een paar keer aan bij het spoor en registreert haar als persoon met verward gedrag.

Almere is een stad waar iedereen meetelt en kansen krijgt, ook als je (tijdelijk) in kwetsbare omstandigheden verkeert, zoals Paulien en Asha. Als bestuurders hebben we veel waardering voor de betrokkenheid van Almeerders bij elkaar en bij hun stad. We willen de lokale ‘samenredzaamheid’ versterken, maar er zijn grenzen aan wat inwoners onderling voor elkaar kunnen betekenen.

Wat we wel kunnen doen, is het bevorderen van de juiste omstandigheden voor Almeerders om zich te ontwikkelen, actief te zijn en prettig samen te wonen. Daarnaast zien we dat er passende professionele hulp en ondersteuning nodig is. Soms intensief en met alle hens aan dek. In andere situaties lichter en als waakvlam op de achtergrond. We willen dit zo laagdrempelig en zo effectief mogelijk organiseren. De stappen die we hierin zetten in deze collegeperiode, hebben we vastgelegd in dit beleidskader.

Het gaat om mensen

Dit beleidskader is het resultaat van een groot aantal gesprekken dat we voerden met organisaties en cliëntvertegenwoordigers en met inwoners die we ontmoetten in de stad. Steeds stelden we drie vragen: wat gaat goed in de sociale positie van en de hulp en ondersteuning aan Almeerders? Wat gaat juist minder goed? En wat voor advies heeft u aan ons college?

Uit die consultaties kwam een rijke oogst aan ideeën en suggesties. Er bleek sprake van grote eensgezindheid over de visie voor het Almeerse sociaal domein. Iedereen is het eens dat Almere een sociale stad is en moet blijven. Een stad waar het om meer gaat dan alleen wonen. Een stad waar mensen naar elkaar omkijken en kunnen meedoen naar vermogen. Een stad waar kinderen gezond en veilig opgroeien en ouderen en mensen in een kwetsbare positie waar mogelijk zelfstandig wonen.

Naast eensgezindheid over de visie hebben we ook veel verhalen gehoord die doen beseffen dat lang nog niet alles goed is geregeld. Juist die persoonlijke ervaringen van mensen zijn de basis om met alle betrokkenen tot verbeteringen te komen. Daarvoor heeft de stad ons drie sleutelbegrippen meegegeven: samenwerking, vertrouwen en integraliteit. Die uitgangspunten zijn verweven in dit document.

Samen komen we verder

Dit beleidskader komt op een sleutelmoment. Er is samen met inwoners en professionals veel in gang gezet. Er gaat gelukkig een heleboel goed. Dat benoemen we ook. Tegelijkertijd is er een onverminderde gezamenlijke inspanning nodig om verder te komen. Dit doen we samen met de mensen die zich hier dagelijks professioneel of vrijwillig voor inzetten. En dit doen we voor de mensen die op onze steun moeten kunnen rekenen. Op die manier kan Paulien haar kinderen onder goede omstandigheden laten opgroeien en hoeven we Asha hopelijk niet meer bij het spoor aan te treffen. Zij en alle andere ruim 200.000 Almeerders verdienen een zo kansrijk mogelijke toekomst in onze mooie stad.

Roelie Bosch

Wethouder Jeugd, Onderwijs, Ouderen en Gezondheid

Jerzy Soetekouw

Wethouder Sociaal Domein, Diversiteit en Inclusie

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Een sterk en inclusief stadsleven	7
2.1	We hebben nodig: een basisinfrastructuur die inwoners versterkt en stimuleert	7
2.2	We zetten voort: samenwerkingsafspraken op verschillende terreinen	8
2.3	Nieuw is: aangepaste wetgeving en aanpak van actuele vraagstukken	10
2.4	Concrete resultaten in de periode tot 2022	11
3	Passende ondersteuning vinden en ontvangen	13
3.1	We hebben nodig: vroegsignalering, korte lijnen, nieuw aanbod en regie bij inwoners	13
3.2	We zetten voort binnen de jeugdhulp: gezinsgerichte preventie en hulp	15
3.3	Nieuw binnen de jeugdhulp is: meer stadsdeelgerichte inzet	16
3.4	We zetten voort voor volwassenen: stevige samenwerking en efficiëntere dienstverlening ..	17
3.5	We zetten voort rond werk, armoede en schulden: focus op werk én ‘kwetsbaren’	20
3.6	Overkoepelend zetten we voort: inzet cliëntondersteuning en ervaringsdeskundigheid	22
3.7	Concrete resultaten in de periode tot 2022	22
4	‘Zo thuis mogelijk’ opgroeien en wonen	24
4.1	We hebben nodig: woningen, nieuwe ondersteuningvormen, welkom zijn in de wijk	24
4.2	We zetten voort: meerjarige lokale en regionale programma's	25
4.3	Nieuw is: aangescherpt woonbeleid en voorbereiding op aangepaste wetgeving	26
4.4	Concrete resultaten in de periode tot 2022	27
5	Effectief ingrijpen waar problemen zich opstapelen	29
5.1	We hebben nodig: stroomlijnen afstemming, rollen en mandaten	29
5.2	We zetten voort: nieuw ondersteuningsaanbod en vormen van regie	29
5.3	Nieuw is: gezinsplannen en aandacht voor zorgmijding	30
5.4	Concrete resultaten in de periode tot 2022	31
6	Randvoorwaarden als basis voor onze doelstellingen	32
6.1	Inkoopcontracten en subsidieafspraken	32
6.2	Persoonsgebonden budgetten	33
6.3	Partnerschap	33
6.4	Verantwoording	34
6.5	Monitoring en evaluatie	34
6.6	Kwaliteit en toezicht	34
6.7	Communicatie en bereikbaarheid	35
6.8	Regionale samenwerking	35
6.9	Informatievoorziening en ICT	36
6.10	Regie op gegevens	37
6.11	Concrete resultaten in de periode tot 2022	37
7	Financiën	38

1 Inleiding

De afgelopen jaren stonden in het teken van forse stelselwijzigingen in het sociaal domein. De gemeente kreeg er per 2015 nieuwe taken bij gericht op jeugd, maatschappelijke ondersteuning en participatie. De ontwikkelingen die sinds die periode in gang zijn gezet, willen we de komende tijd vooral versnellen, versterken, verbeteren en bestendigen. De ambitie is om dat nog nadrukkelijker te doen vanuit de menselijke maat.

Dit beleidskader voor de periode tot en met 2022 bouwt voort op de uitgangspunten van de afgelopen jaren. We blijven uitgaan van de vragen, behoeften, mogelijkheden en initiatieven van inwoners. De leefwereld van Almeerders komt de komende jaren nog meer centraal te staan in het denken en doen. Problemen voorkomen of verkorten we waar mogelijk via preventie en vroegsignalering. Is er wel tijdelijk of langdurig ondersteuning nodig, dan is deze laagdrempelig beschikbaar en handelen we waar mogelijk en nodig naar het adagium ‘één gezin, één plan, één aanpak, ook op school’.

In de kadernota 2014–2018 ‘Doen wat nodig is’ zijn tien principes aangegeven (op onderdelen aangepast op 6 oktober 2016 bij vaststelling van het beleidsplan ‘Veranderen wat nodig is’). Deze geven invulling aan hoe de gemeente zich verhoudt tot inwoners bij de uitvoering van het beleid voor het sociaal domein. Nabijheid als mens naast mens, inzetten op het voorkomen van problemen en het stimuleren van burgerkracht zijn hier voorbeelden van.

Het uitgangspunt ‘burgerkracht’ legt sterk de nadruk op het aanspreken op wat we van inwoners zelf mogen verwachten (wederkerigheidsprincipe). Inmiddels is uit onderzoek (onder meer van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid) naar voren gekomen dat dit uitgangspunt nuancering behoeft. We moeten rekening houden met diversiteit in doe- en denkvermogen, (culturele) achtergronden en omstandigheden van inwoners. We menen dat ook bij het uitgangspunt ‘burgerkracht’ de mens centraal moet staan en dat we vooral moeten kijken naar wat mensen wel kunnen. Tegelijkertijd moeten we rekening houden met de verschillen in doe- en denkvermogen, achtergronden en omstandigheden van inwoners.

Naast de tien principes uit ‘Doen wat nodig is’, handelen we ook naar de zeven uitgangspunten uit het kwaliteitsmanifest van de Adviesraad Sociaal Domein en het netwerk van Almeerse belangenorganisaties, Breed Overleg+. Die dragen bij aan de kwaliteit van de dienstverlening in het sociaal domein door onder andere op te roepen tot een professionele, open en wakkere houding en tot inspireren en instrueren.

Verder blijft er aandacht voor samen leren van de praktijk en bewezen methodieken en voor het fors terugdringen van onnodige bureaucratie en administratieve druk. De opgaven, doelen en uitgangspunten in het sociaal domein zijn de komende jaren niet wezenlijk anders dan in andere steden. Onze stad en samenleving met hun unieke en eigen aard, kenmerken en ontwikkelingen maken dat we desondanks Almeerse oplossingen moeten zoeken en uitproberen.

Veel waaraan in de afgelopen jaren hard is gewerkt, blijft de komende jaren aandacht vragen. Ook recente en nieuwe ontwikkelingen vragen inzet. We kiezen ervoor om binnen deze veelheid van onderwerpen onze aandacht te richten op vier overkoepelende opgaven om meer samenhang en effectiviteit in de uitvoering te bereiken:

- We investeren in een **sterk en inclusief stadsleven** (hoofdstuk 2) waarin iedereen tot zijn recht komt, waar we naar elkaar omzien en waarin alle Almeerders de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Ware inclusie begint bij het vermogen om je te verplaatsen in anderen. Niet de afkomst of achtergrond van Almeerders staat centraal, maar hun toekomst. Dit vraagt iets van ieder van ons. En het vraagt iets van belangrijke basisvoorzieningen in de wijken, zoals de scholen, het welzijnswerk, sport- en cultuurinstellingen en voorzieningen gericht op gezondheidsbevordering.

- Is er **professionele ondersteuning** nodig (hoofdstuk 3), dan willen we dat deze zo passend mogelijk is. Daarmee bedoelen we: afgestemd op iemands situatie, netwerk, mogelijkheden en behoeften. Passend betekent daarnaast op het juiste moment (voordat problemen verergeren) en waar nodig in samenhang (zodat oplossingen elkaar zo veel mogelijk versterken en vooral niet tegenwerken). Dit vraagt iets van het aanbod en van de professionals die (toegang tot) ondersteuning verlenen. En het vraagt om aandacht voor specifieke groepen Almeerders.
- Landelijk en in Almere is het streven om mogelijk te maken dat inwoners op een prettige manier **‘zo thuis mogelijk’** kunnen opgroeien en wonen (hoofdstuk 4). Dit geldt voor jeugd en volwassenen en ook voor de groeiende groep ouderen in de stad. De eigen omgeving is namelijk vertrouwd en hier gedijen Almeerders vaak het best. Verwijzing naar een instelling voor 24-uurszorg moet alleen nog plaatsvinden als thuis wonen niet (meer) gaat, of als dit niet de hele week lukt. Almeerders die nu of in de toekomst in een instelling verblijven, moeten soepel kunnen door- of uitstromen wanneer zij daar aan toe zijn. Dit vraagt om passende, samenhangende hulp en ondersteuning in de eigen (sociale) omgeving en om voldoende en betaalbare huisvesting.
- Een kleine groep inwoners en gezinnen kampt langdurig met een **stapeling van problemen** die vaak overgaan van de ene generatie op de andere (hoofdstuk 5). Regelmatig hebben deze Almeerders moeite om hulpverleners toe te laten in hun leven. Beïnvloedbare factoren zijn vooral basale levensbehoeften (inkomen, huisvesting, veiligheid, het gezinsfunctioneren, de opvoedvaardigheden van de ouder(s) en de motivatie om hulp te vragen en accepteren). Dit vraagt om effectieve samenwerking en afstemming tussen professionals en om – waar nodig een leven lang – de juiste, integrale afweging van interventies.

Vier centrale bestuurlijke ambities uit het coalitieakkoord 2018–2022 ‘Liefde voor Almere’ (Gezond in Almere, Goud in Almere, wonen en een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag) zijn integraal onderdeel van deze vier lijnen. Dit document beschrijft verder een aantal essentiële randvoorwaarden die nodig zijn in de stad, in de regio, in de gemeentelijke organisatie en in de samenwerking met alle betrokken inwoners en organisaties. Deze bieden een onmisbare basis en structuur en vergroten de kans van slagen van de beoogde doelstellingen.

We beseffen dat het opschrijven van beleidsambities niet volstaat. Ze moeten ook uitvoerbaar zijn en daadwerkelijk hun beslag krijgen in de stad. Daarom volgt er een uitvoeringsplanning per jaar op dit beleidskader waarin we aangeven hoe we de ambities realiseren en met welke prioriteit, fasering, inzet en middelen.

In lijn met de Almeerse traditie opereert de gemeente vanuit partnerschap. Zeker bij de veranderingen in het sociaal domein beseffen we dat draagvlak bij partijen en inwoners een essentiële voorwaarde is. We moeten het eens zijn over de uitgangspunten. En we moeten zo veel mogelijk denken en handelen vanuit een gedeelde visie. Dan kunnen er nog best wel eens verschillen zijn, maar die lossen we in goed overleg op.

2 Een sterk en inclusief stadsleven

Een wandeltochtje door een van de wijken is voldoende om te zien hoe divers de bevolking van Almere is. De stad heeft meer dan 200.000 inwoners met ruim 130 verschillende nationaliteiten en elk met hun eigen behoeften, voorkeuren, talenten en initiatieven. Zij verdienen het stuk voor stuk om gezien en geaccepteerd te worden, fijn, gezond en veilig samen te leven en hun talenten te kunnen inzetten. Deze diversiteit in een jonge stad die zich nog volop ontwikkelt, maakt dat er van alles mogelijk is door samen op te trekken.

Almeeders kunnen zich om verschillende redenen uitgesloten voelen van volwaardige deelname aan de maatschappij. Bijvoorbeeld door een beperking, hun leeftijd, afkomst, religie, genderidentiteit of seksuele voorkeur. Maar ook doordat ze in slechte gezondheid leven, laaggeletterd zijn of doordat de kring van bekenden (te) klein is of ze structureel moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. Het werken aan een sterk en inclusief stadsleven vraagt aandacht op verschillende terreinen.

2.1 We hebben nodig: een basisinfrastructuur die inwoners versterkt en stimuleert

Goed onderwijs is de basis voor een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt en waarin alle Almeeders de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Het is op elke leeftijd de beste garantie voor persoonlijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling. We laten de kansen van jonge Almeeders niet afhangen van het gezin waarin ze opgroeien of de wijk waarin ze naar school gaan. Het is daarom belangrijk om al vanaf jonge leeftijd te investeren in optimale kansen en het tegengaan van ontwikkel-achterstanden. Daarnaast dringen we het aantal zwakke scholen en schoolverzuimers terug en verbeteren we de taalvaardigheid van Almeerse leerlingen. Ook de aanpak van het lerarentekort en het verkleinen van de mismatch tussen de vraag op de arbeidsmarkt en het aanbod van werknemers verdient de aandacht.

Naast onderwijs zijn **sport en cultuur** onmisbaar voor de vorming en talentontwikkeling van kinderen en jongeren, ook als basis voor een goede (start)positie in onze samenleving. Beide horen thuis in en rond de school, maar ook in het aanbod voor jongeren in de vrije tijd. Volwassenen tot op hoge leeftijd hebben net zo goed baat bij sport en cultuur voor een gezond en maatschappelijk actief leven. Het geeft plezier en draagt bij aan zelfvertrouwen en aan een actieve en gezonde leefstijl. Bovendien zien we steeds meer de maatschappelijke waarde ervan in de samenleving, zoals ontmoeting en verbinding in buurten en wijken. Dit vraagt om de deelname aan sport en cultuur zo aantrekkelijk en laagdrempelig mogelijk te maken.

De sportdeelname van Almeeders is hoger dan in de rest van Nederland, maar het aantal Almeeders dat gezond beweegt (52%) is lager dan in vergelijkbare steden (63%). De deelname van inwoners met een laag inkomen en inwoners met een beperking blijft bovendien achter. Almeeders bezoeken graag cultuuractiviteiten en flink wat mensen zijn ook zelf creatief of muzikaal actief. Collage Almere laat bijna 100% van de leerlingen op de basisscholen en middelbare scholen laagdrempelig kennismaken met kunst en cultuur. Kleur in Cultuur bereikt met acht Artlabs, tien leerorkesten, dertig wijkevenementen en activiteiten op achttien scholen ruim 24.000 kinderen tussen de 4 en 14 jaar. De nieuwe bibliotheek bereikt met (kleine) vestigingen in elk stadsdeel ruim een miljoen (fysieke) bezoekers per jaar. Het hoge bereik van deze instellingen houden we vast.

Er is meer nodig dan sport- en culturaanbod om een **actieve, gezonde leefstijl** te stimuleren bij Almeeders. Het vraagt een integrale aanpak om te zorgen dat meer kinderen en jongeren op een gezond gewicht komen. Nu geldt dat nog maar voor 73% van de minderjarigen. In lijn met het landelijke preventieakkoord is er onder alle inwoners aandacht nodig voor het aanpakken van overgewicht, (mee)roken en problematisch alcoholgebruik. **'Gezond in Almere'** ontwikkelt zich de komende vier jaar tot een robuust, aansprekend en inspirerend programma.

We zetten de inzet voort op de Aanpak Gezond Gewicht Almere. Dat geldt zowel voor de collectieve preventie om overgewicht te voorkomen als voor de ketenaanpak voor kinderen bij wie al overgewicht is geconstateerd. Ook werken we aan de doorontwikkeling van de Groene Gezonde Verbinding en de Gezonde–School–Aanpak. Daarnaast werken we het programma voor de komende jaren verder uit en sluit de uitvoering zo veel mogelijk aan bij de kansen en mogelijkheden van de stad en de Almeerders.

Een gezonde leefstijl gaat ook om **kunnen meedoen**, zingeving ervaren en kunnen omgaan met beperkingen en tegenslagen. Dit concept noemen we ‘positieve gezondheid’¹ en ligt ten grondslag aan het gemeentelijk gezondheidsbeleid.² In Almere scoort 46% van de bevolking hoog op indicatoren voor sociale eenzaamheid. Dit betekent dat het mensen ontbreekt aan een ondersteunend netwerk van vrienden, familie, kennissen en burens. Onder meer langdurig moeten rondkomen van een laag inkomen en ‘geldstress’ zijn oorzaken van eenzaamheid. Ook mensen met een beperking ervaren regelmatig belemmeringen om mee te doen in de samenleving. Er is blijvende aandacht nodig voor de acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van alle inwoners, ongeacht wie ze zijn, waar ze vandaan komen en van wie ze houden. Verder is er in de dienstverlening van de gemeente en andere organisaties aandacht nodig voor de gevolgen van stressfactoren op het gedrag en doe- en denkvermogen van inwoners (stress-sensitieve dienstverlening).

2.2 We zetten voort: samenwerkingsafspraken op verschillende terreinen

Per 2019 is een nieuwe vierjarige periode gestart van de **Lokaal Educatieve Agenda (LEA)** met de schoolbesturen. Ook de samenwerkingsafspraken met het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Almere en JGZ Almere (gemaakt in het zogeheten Op Overeenstemming Gericht Overleg) maken deze periode integraal onderdeel uit van de LEA. Net als in eerdere jaren blijft er veel aandacht voor:

- het leggen van een basis voor gelijke kansen en een gezonde ontwikkeling in de eerste levensjaren (0–6 jaar). Een kwalitatief goed voor- en vroegschoolaanbod helpt kinderen om zonder achterstanden te beginnen aan de basisschool. Krachtige samenwerkingen en signaleringsmechanismen kunnen probleemsituaties verkorten of voorkomen. Het samenwerken met ouders is hierbij onmisbaar.
- de kwaliteit van (de leerkrachten in) het onderwijs en het stimuleren van een breed en goed aanbod van opleidingen op alle leerniveaus, inclusief de mbo’s en hbo’s. De gemeente gaat niet primair over de kwaliteit of de organisatie van het onderwijs. Die verantwoordelijkheid ligt bij de schoolbesturen. Wel biedt de gemeente ondersteuning waar nodig vanwege het gezamenlijke belang om een hoogstaand onderwijsaanbod beschikbaar te hebben in de stad.
- optimale samenwerking tussen (passend) onderwijs, kinderopvang, welzijn, sport, cultuur, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp, armoedebestrijding, bedrijfsleven en organisaties in de veiligheidsketen rond de opleiding en ontwikkeling van alle jeugdigen van 0 tot 23 jaar. Dit is inclusief de lijn van een goed schooladvies naar vervolgonderwijs en vervolgens naar door- en uitstroom richting werk. Dat vraagt om een integrale en nabije aanpak. We blijven ook inzetten op het voorkomen van thuiszitten, voortijdig schooluitval en laaggeletterdheid. De aanpak van laaggeletterdheid richt zich overigens ook nadrukkelijk op volwassenen.
- de afstemming en integratie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hierbij zoeken we de aansluiting bij de economische agenda die de gemeente in 2019 opstelt en bij de onderwijs- arbeidsmarktagenda van het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (zie ook paragraaf 3.5).

¹ Dit concept is geïntroduceerd door arts-onderzoeker Machteld Huber.

² ‘Samen in beweging blijven voor een gezond Almere’, maart 2018.

We gaan verder met de **uitvoering van de beleidsnota ‘Sportief in beweging’** om inwoners – jong en oud – te stimuleren om te bewegen en te sporten, onder meer door de fysieke omgeving daarop in te richten.

Er moeten voldoende speelplekken zijn en plekken waar jongeren zich kunnen ontspannen en ontplooiën via sport en cultuur. We blijven samen met jongeren kijken naar wat er nodig is. We blijven verder de mogelijkheden opzoeken van een breed en intensief buitenschools programma.

Ook voor volwassenen creëren we meer mogelijkheden voor sport en bewegen in de openbare ruimte. Daarnaast zetten we in op gerichte activiteiten van de buurtsportcoaches en op sport als onderdeel van dagbestedingstrajecten en gecombineerde leefstijlinterventies.³ Er is speciale aandacht voor de toegankelijkheid van sportactiviteiten voor mensen met een beperking en gezinnen met een laag inkomen.

Dertig organisaties hebben zich gecommitteerd aan de Aanpak Gezond Gewicht Almere. Deze aanpak zetten we voort. Het accent ligt op Almere Buiten, waar de afgelopen jaren al stevige verbindingen zijn ontstaan, bijvoorbeeld met de aanpak Jongeren Op Gezond Gewicht en de Gezonde–School–Aanpak. Stadsbreed werken we aan de aanpak Gezonde Sportvereniging. Dit alles komt samen in de opgave **Gezond in Almere**.

Op het gebied van cultuur is nabijheid een essentieel uitgangspunt. Almeeders zijn betrokken bij de inrichting en het onderhoud van archeologische vindplaatsen. Een gedeelde geschiedenis verbindt inwoners. Verbinding en ontmoeting staan ook centraal in de **plannen van aanpak voor cultuur** die er komen voor elk stadsdeel. We kijken met organisaties en inwoners per stadsdeel wat er nodig is om het aanbod te versterken. Bijvoorbeeld door initiatieven op één plek te huisvesten of door ateliers en oefen-, presentatie-, expo- en workshopruimtes beschikbaar te stellen. Hierbij gaan we nadrukkelijk uit van bestaande locaties. Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden voor culturele activiteiten in leegstaande panden en in de openbare ruimte (op pleinen, in parken).

In het VN-verdrag Handicap staat wat Nederland moet doen om de positie van mensen met een beperking te verbeteren. In 2018 heeft een werkgroep van ervaringsdeskundigen (de werkgroep VN-verdrag in de praktijk, ofwel ViP) een ambitieuze Almeerse **inclusieagenda** opgesteld op basis van het VN-verdrag. De uitvoering hiervan zetten we verder voort. Speerpunten zijn:

- betere fysieke toegankelijkheid van openbaar vervoer, openbare ruimte en openbare gebouwen;
- meer ontmoetingsplekken in de stad;
- betere toegang tot informatie (fysiek en digitaal);
- betere toegang tot onderwijs, (vrijwilligers)werk, sport en vrijetijdsactiviteiten;
- bewustwording over het belang van inclusie in de stad, de gemeentelijke organisatie en de regio.

We bepalen de prioriteiten jaarlijks aan de hand van monitoring, de actuele situatie en de beschikbare middelen. Sinds 2018 maakt Almere deel uit van een groep landelijke koplopergemeenten rond het VN-verdrag Handicap.

³ Sinds januari 2019 kunnen huisartsen mensen met een gezondheidsrisico door overgewicht verwijzen naar een gecombineerde leefstijlinterventie. Deze zijn onderdeel van het basispakket van de zorgverzekering. Alle erkende gecombineerde leefstijl-interventies zijn gericht op het tegengaan van overgewicht door minder te eten, meer te bewegen en met psychologische ondersteuning te werken aan blijvende gedragsverandering.

De wijkteams (zie ook het volgende hoofdstuk) helpen Almeerders bij het leggen van sociale contacten en het deelnemen aan buurtactiviteiten en (vrijwilligers)werk. Verschillende organisaties in de stad spelen een belangrijke rol bij het waar nodig **versterken en verlichten van vrijwilligers en mantelzorgers**. We evalueren de uitvoeringsplannen rond vrijwillige inzet en mantelzorgondersteuning van de afgelopen jaren en bouwen hier op voort.

We blijven daarnaast gericht inzetten op het **faciliteren van initiatieven van inwoners**. Meer actieve participatie van inwoners vraagt om investeren in:

- de cultuurverandering naar een versterkende, activerende en aanvullende inzet van professionals;
- meer ondersteuning voor informele netwerken om hun ‘doe–kracht’ te vergroten (waarbij we ervoor waken ‘het informele in het formele te trekken’);
- het uitdagen van Almeerders om mee te denken over vraagstukken en innovatieve oplossingen;
- effectieve verbindingen met (welzijns)activiteiten van maatschappelijke organisaties;
- de nodige flexibiliteit (procedureel, financieel) om in te spelen op initiatieven vanuit de samenleving.

We streven naar een situatie waarbinnen de eigenheid van inwonerinitiatieven tot haar recht komt en als basis dient voor optimale samenhang met professionele activiteiten. De uitdaging hierbij is om daadwerkelijk uit te gaan van de leefwereld en talenten van inwoners en de Almeerse samenleving.

2.3 Nieuw is: aangepaste wetgeving en aanpak van actuele vraagstukken

Het Rijk voert veranderingen door in de bekostigingsystematiek van het **onderwijsachterstanden–beleid** voor leerlingen tot en met 12 jaar. De nieuwe regeling betekent een toename van middelen voor Almere. Dit maakt het onder andere mogelijk om het aanbod op de voorscholen te intensiveren en de kwaliteit te verhogen. Ook ontwikkelen we een aanpak om de taalvaardigheid van leerlingen te verbeteren en om de verbinding tussen het onderwijs en het ‘buitenschools leren’ (onder andere via sport– en cultuuractiviteiten) te versterken.

Er komt een **actieplan voor het oplossen van het lerarentekort**. Dit plan bevat onder andere een uitwerking van regelingen voor lerarenbeurzen en het faciliteren van woonruimte. We verkennen verder de samenwerking met buurgemeenten als Lelystad en Amsterdam.

Voor een sterkere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt creëren we meer mogelijkheden voor een **leven lang leren** voor inwoners, met speciale aandacht voor mensen met een (arbeids)beperking. Veranderingen op de arbeidsmarkt vragen om meer flexibiliteit en om andere kennis en vaardigheden bij werknemers. Blijven leren vergroot de kansen op de arbeidsmarkt en verkleint de kansen op werkloosheid. In dit kader zet Almere bijvoorbeeld al goede stappen door voorop te lopen in de aansluiting tussen het vmbo en het mbo.

We geven een **extra impuls aan de uitvoering van het gezondheidsbeleid**. In het coalitieakkoord 2018–2022 is dit benoemd als een van de bestuurlijke kernopgaven. Speerpunten zijn het bevorderen van een positieve gezondheid, een gezond gewicht en fysieke en mentale weerbaarheid bij zowel jongeren als ouderen. Hierbij is er ook aandacht voor het tegengaan van depressies en zelfdodingen bij jongeren. Een nog uit te werken programmaplan legt de verbinding met het programma ‘Goud in Almere’ (zie paragraaf 4.2) rond het thema ‘vitaal ouder worden’. Er is ook een verbinding met de aanpak rond kinderen in armoede (‘Als ik later groot ben’). Deze aanpak richt zich op kunnen meedoen, het benutten van talenten en het verzachten van de impact van armoede via onder andere bijlessen en (sport)activiteiten. In de volle breedte van het gezondheidsbeleid kijken we naar toepassing van innovatieve e–healthoplossingen. Onderdeel hiervan is deelname aan het Europese programma TITTAN (Network for Technology, Innovation and Translation in Ageing). Het doel is om kennis op

te doen in andere Europese regio's om vervolgens e-healthbeleid te formuleren vanuit het perspectief van economie en het sociaal domein.

In lijn met het landelijke preventieakkoord verkennen we wat er lokaal nodig is voor het **aanpakken van (mee)roken en problematisch alcoholgebruik**. Tot en met 2021 neemt Almere verder deel aan het landelijke actieprogramma 'Kansrijke start' dat zich richt op de eerste duizend dagen van kinderen. De **gezondheid van kinderen** voor, tijdens en na de geboorte blijkt namelijk een belangrijke voorspeller van problemen – zowel fysiek als mentaal – op latere leeftijd.

Als onderdeel van de opgave om een gezonde leefstijl te bevorderen, verkennen we ook de zogeheten '**IJslandse aanpak**'. IJsland heeft al twintig jaar een preventieaanpak om het middelengebruik (alcohol, tabak en drugs) aan te pakken onder jongeren. Naast maatregelen die zorgen voor minder beschikbaarheid van alcohol en tabak, is stevig geïnvesteerd in aanbod van sport en andere manieren van vrijetijdsbesteding. Het IJslandse model bestaat niet uit een vast pakket van interventies of campagnes. Het is de bedoeling om lokaal te bespreken wat de grootste problemen zijn en waar kansen liggen om deze aan te pakken. Scholen hebben hierbij een grote rol.

Als aanvulling op de inclusieagenda vragen we ervaringsdeskundigen om (met hulp van de gemeente) een stedelijke **regenboogagenda** op te stellen. Deze bevordert de acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van mensen die zich nu mogelijk uitgesloten voelen vanwege hun genderidentiteit of seksuele voorkeur.

2.4 Concrete resultaten in de periode tot 2022

Samenvattend leiden bovenstaande ambities en interventies tot de volgende resultaten in deze periode:

Doelstelling/ambitie	Resultaat
Goed onderwijs voor alle inwoners	Minder zwakke scholen
	Minder schoolverzuim(ers)
	Betere taalvaardigheid bij kinderen en volwassenen en minder laaggeletterden
	Een lager tekort aan leraren
	Betere samenwerking onderwijs en arbeidsmarkt
	Meer mogelijkheden voor een 'leven lang leren'
Een meer actieve en gezonde leefstijl voor alle inwoners: meer positieve gezondheid, een gezond gewicht en betere fysieke en mentale weerbaarheid	Meer inwoners die gezond bewegen
	Meer inwoners met een laag inkomen en inwoners met een beperking die deelnemen aan sport
	Een stabiel bereik van de bibliotheken en de activiteiten van Kleur in Cultuur
	Meer jeugdigen met een gezond gewicht
	Minder inwoners met overgewicht, een rookverslaving en/of problematisch alcoholgebruik
Minder eenzaamheid onder inwoners	Minder inwoners met een hoge score op indicatoren voor sociale eenzaamheid
	Minder jongeren die lijden aan depressies of die een poging doen tot zelfdoding
	Minder eenzame ouderen

	Meer inwoners die vitaal ouder worden
Een meer inclusieve samenleving	Betere fysieke toegankelijkheid van het openbaar vervoer, openbare ruimten en openbare gebouwen
	Meer ontmoetingsplekken in de stad
	Betere toegankelijkheid van informatie (fysiek en digitaal)
Versterking van de inzet en initiatieven van inwoners	Betere toegankelijkheid van onderwijs, sport, vrijetijdsactiviteiten en (vrijwilligers)werk
	Minder overbelaste vrijwilligers en mantelzorgers
	Meer goed gefaciliteerde bewonersinitiatieven

3 Passende ondersteuning vinden en ontvangen

Elk van de ruim 200.000 Almeerders heeft weleens ondersteuning nodig om problemen en tegenslagen het hoofd te bieden. Vaak kunnen gezins- en familieleden, vrienden en burens bijspringen. Of er zijn plekken in de wijk waar mensen terecht kunnen voor advies, een luisterend oor of een helpende hand. Dit noemen we de ‘sociale basis’: het deel van de Almeerse samenleving dat groeit en bloeit door de inzet, activiteiten en netwerken van inwoners zelf en vanuit de basisvoorzieningen (scholen en sport-, cultuur-, welzijns- en gezondheidsvoorzieningen). Er zijn echter grenzen aan wat mensen zelf, in en met hun eigen omgeving kunnen oplossen. Daarom moeten Almeerders kunnen terugvallen op de overheid in het vertrouwen dat ze de juiste ondersteuning krijgen.

Is er professionele ondersteuning nodig, dan willen we dat deze zo passend mogelijk is. Daarmee bedoelen we: afgestemd op iemands situatie, netwerk, mogelijkheden en behoeften. Passend betekent daarnaast op het juiste moment (voordat problemen verergeren) en waar nodig in samenhang (zodat oplossingen elkaar zo veel mogelijk versterken en vooral niet tegenwerken). Dit vraagt iets van het aanbod en van de professionals die (toegang tot) ondersteuning verlenen.

De term ‘passend’ wil overigens niet zeggen dat geboden ondersteuning altijd volledig tegemoetkomt aan de verwachtingen van inwoners. Ook professionele ondersteuning heeft namelijk grenzen qua inzetmogelijkheden en te verwachten effecten. ‘Passend’ betekent evenmin dat er altijd sprake is van individuele ondersteuning. Waar dit efficiënter en effectiever is, bieden we ondersteuning aan in groeps-, buurt- of wijkverband (collectief).

Van essentieel belang is dat inwoners te allen tijde en binnen de eigen mogelijkheden de regie in eigen handen hebben, met als doel het hervinden van de zelfredzaamheid. We helpen inwoners immers het beste als ze zelf mee richting kunnen geven aan hun ondersteuning en perspectief. Een concrete vertaling van dit uitgangspunt naar onze dienstverlening en manieren van ondersteunen is misschien wel een van de grootste opgaven waar we de komende jaren voor staan. Dit vraagt om een andere houding bij professionals om de ‘sociale basis’ ook daadwerkelijk als basis te nemen voor ons handelen.

3.1 We hebben nodig: vroegsignalering, korte lijnen, nieuw aanbod en regie bij inwoners

We blijven werken aan de ambitie om **informatie en ondersteuning gemakkelijk vindbaar, laagdrempelig en snel toegankelijk** te maken voor Almeerders. Verder is het essentieel dat inwoners met potentiële problemen vroegtijdig in beeld zijn bij de juiste organisaties, ook als ze zichzelf niet actief melden met een vraag. De verbinding met zogeheten ‘vindplaatsen’ als scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, buurthuizen en (niet door de overheid georganiseerde of gesteunde) informele netwerken blijven we daarom stimuleren. Nabijheid is daarvoor een belangrijke randvoorwaarde. We geven invulling aan die nabijheid via onder andere de coöperatie JGZ Almere, het jongerenwerk, de wijkteams, de gemeentelijke afdeling Werk & Inkomen, de aanpak ‘Vroeg eropaf’ van de gemeente, schuldhulpinstantie PLANgroep en welzijnsorganisatie De Schoor, de aanpak rond kinderen in armoede (‘Als ik later groot ben’) en samenwerkingen met en op scholen, sportverenigingen, culturele instellingen en andere organisaties.

Verbeterpunten op dit vlak zijn:

- de beperkte capaciteit van professionals in de wijken (onder andere door werkdruk, administratieve druk en meer en complexere hulpvragen). Hierdoor is er minder tijd voor het contact met inwoners, het boven tafel krijgen van de ‘vraag achter de vraag’ en het versterken van informele netwerken.
- de huidige beperkte ruimte voor de wijkteams om voldoende *outrereachend* te werken. Er is behoefte aan regelmatig (waakvlam)contact met kwetsbare inwoners, aan initiatieven met en voor inwoners en aan betere vroegsignalering en een effectievere benadering van inwoners.

- onderbenutting van potentiële vindplaatsen. Almeerders hebben te maken met een veelheid aan (gemeentelijke, niet-gemeentelijke en soms ook regionale of landelijke) instanties, loketten en ‘toegangen’ (formeel en informeel). Daarbij ‘kiezen’ inwoners er vaak voor om hun ondersteuningsvragen op andere plekken (de vindplaatsen) neer te leggen dan waar ‘het systeem’ dat beoogt. Het netwerk van vindplaatsen en loketten, functioneert nog niet zodanig dat vragen van inwoners adequaat worden opgepakt, los van waar ze deze vragen neerleggen. Professionals werken ook nog te weinig vanuit een gemeenschappelijke visie en benadering.
- taalgebruik en procedures die niet altijd aansluiten bij de leefwereld en het doe- en denkvermogen van Almeerders.
- de beperkte bekendheid bij inwoners van de mogelijkheden om hulp van anderen (naasten en/of een onafhankelijke cliëntondersteuner) in te roepen op weg naar passende ondersteuning.

Naast een samenhangende toegang blijven we inzetten op een **samenhangend voorzieningenpalet dat aansluit bij de behoeften van de samenleving**. Voorzieningen moeten in de eerste plaats versterken, activeren, problemen voorkomen of verkorten en aanvullend zijn op de mogelijkheden van individuen, gezinnen en hun omgeving. Daarnaast moeten ze integrale ondersteuning mogelijk maken voor een geheel huishouden: één gezin, één plan, één aanpak, ook op school.

Het voorzieningenpalet sluit nu op onderdelen nog niet voldoende aan bij de behoeften van de samenleving. Bijvoorbeeld waar het gaat om zogeheten ‘middenaanbod’ voor wie het (nog) niet redt met lichte ondersteuning, maar voor wie zwaardere ondersteuning ook niet (meer) passend of nodig is. Het ontbreken van dit middenaanbod heeft wachttijden tot gevolg bij het afschalen van zwaardere naar lichtere ondersteuning. Ook is er behoefte aan een regiefunctie voor gezinnen die onvoldoende zelf in staat zijn de regie over hun hulpverlening te voeren (zie ook paragraaf 5.2). De inkoop van (vernieuwende werkwijzen en vormen van) ondersteuning (zie ook paragraaf 6.1) moet aansluiten bij de veranderende behoeften in de stad en moet een hogere (kosten)effectiviteit mogelijk maken.

In de wijken merken we een toenemend beroep op het **jongerenwerk**. Dat gebeurt vooral in complexe situaties waarbij problemen op het gebied van school, werk, ondersteuning en veiligheid zich opstapelen. Het aantal jongerenwerkers is niet meegegroeid met het aantal inwoners in de stad. In bepaalde stadsdelen is er zelfs sprake van slechts één ambulante jongerenwerker. Dit maakt vroegsignalering lastiger. We onderzoeken de mogelijkheden om het jongerenwerk te verbinden met het werk van de buurtspportcoaches en de combinatiefunctionarissen sport en cultuur.

In omvang en impact zijn **huiselijk geweld en kindermishandeling** enorme (gewelds)vraagstukken in de Nederlandse samenleving. De gevolgen voor de samenleving zijn groot, bijvoorbeeld door het risico van ‘overdracht’ van agressief of gewelddadig gedrag van generatie op generatie. Daarom is snel inzetbare en bewezen effectieve hulp en ondersteuning nodig.

Kijken we naar **werk en inkomen**, dan zien we dat (langdurig) leven op het bestaansminimum kan leiden tot allerlei andere problemen bij gezinnen. Bijvoorbeeld apathie en verlies van zelfvertrouwen (negatief zelfbeeld), opvoed- en gezondheidsproblemen, schoolverzuim, huiselijk geweld, kindermishandeling en soms zelfs criminaliteit. Veel Almeerders geven aan dat zij moeite hebben om rond te komen met hun inkomen. Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen in Almere gelijke kansen krijgen. Ongeveer 15% van de kinderen groeit echter op in armoede. Veel van die kinderen hebben een chronische stressreactie. Armoede en schulden kunnen de aanpak van deze en andere problemen belemmeren. We versimpelen daarom de toegang tot ondersteuning, met name gericht op kinderen. Ook ondersteuning bij financiële zelfredzaamheid en de weg naar passend (vrijwilligers)werk zijn van essentieel belang.

Het budget voor re-integratie en activering dat het Rijk beschikbaar stelt aan gemeenten is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Ook zijn er in Almere per 1.000 inwoners (15-74 jaar) slechts 525 banen. Steden met een vergelijkbare omvang (tussen de 100.000 en 300.000 inwoners) hebben gemiddeld 734 banen per 1.000 inwoners. Ruim de helft van de werkende Almeerders (57%) heeft een baan buiten de

eigen gemeente. Andersom zijn er juist veel hbo'ers en universitair geschoolde medewerkers van elders (met name uit andere delen van de metropoolregio Amsterdam) die in Almere werken. Er is sprake van een toenemende mismatch op de Almeerse arbeidsmarkt, veroorzaakt door het niet aansluiten van de competenties, vaardigheden en/of het opleidingsniveau van (potentiële) werknemers op de vraag van de markt. Door automatisering is bovendien de toekomst van veel werkgelegenheid onzeker.

De mogelijkheden om betaald werk te vinden en houden zijn sterk afhankelijk van de situatie op de arbeidsmarkt, de conjunctuur en de kenmerken van inwoners zelf (opleiding, ervaring, vaardigheden en persoonskenmerken).

3.2 We zetten voort binnen de jeugdhulp: gezinsgerichte preventie en hulp

Scholen hebben de plicht om een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra hulp nodig hebben. De gemeente financiert een preventieprogramma (**OKé-op-School**) met voorlichting, groepstrainingen en kortdurende begeleiding van leerlingen en ouders. Op een aantal kinderopvanglocaties en scholen is er meer intensieve, individuele begeleiding voor jeugdigen, inclusief gezinshulp thuis (**Sterk in de klas en de kinderopvang**). De gemeente financiert verder de inzet van **jeugdverpleegkundigen op een aantal scholen** in Almere Haven. In dit stadsdeel is ook een succesvolle pilot geweest van een meer wijkgerichte variant van Sterk in de klas en de kinderopvang: Sterk in de wijk. Deze pilot verbreden we naar de rest van de stad.

Op verschillende scholen (veelal in het speciaal onderwijs) zijn **onderwijs-jeugdhulparrangementen** gestart, waardoor leerlingen op school en thuis extra hulp kunnen krijgen. Bijvoorbeeld als ze te maken hebben met een lastige thuissituatie, psychiatrische problemen of gedragsproblemen op school. Een onderwijs-jeugdhulparrangement is altijd maatwerk: de behoefte van de leerling of een groep leerlingen bepaalt de aard van het arrangement. De gemeente maakt afspraken met het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Almere en de scholen om te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen in eigen wijk en op de eigen school kunnen blijven, ook als er sprake is van problemen. Ook is er behoefte aan meer duidelijkheid over hoe de verantwoordelijkheden van het passend onderwijs en de jeugdhulp zich tot elkaar verhouden.

De **toegang tot jeugdhulp** hebben we in Almere belegd bij de jeugdgezondheidszorg: JGZ Almere. Daarnaast kunnen andere professionals (bijvoorbeeld huisartsen en medisch specialisten, Veilig Thuis Flevoland en Samen Veilig Midden-Nederland) jeugdigen verwijzen naar hulp. De komende jaren blijven we inzetten op jeugdhulp die:

- de draagkracht van gezinnen vergroot via preventieve ingrepen en gezinsgerichte hulp.
- zo licht mogelijk is en zo zwaar is als nodig.
- gebaseerd is op bewezen interventies en die het belang van gezinnen vooropstelt.
- zo vormvrij en administratief mogelijk is, zodat professionals hun tijd kunnen besteden aan de daadwerkelijke hulp aan gezinnen.

Preventie in brede zin blijft een prioriteit, maar kan meer gericht worden ingezet. Daarbij zijn de eerste duizend dagen in het leven van kinderen cruciaal. Als de hechting tussen ouders en kinderen op dat moment goed tot stand komt, kan dat veel ontwikkelproblemen voorkomen. Preventieve inzet is ook nodig om de gevolgen van complexe scheidingen voor kinderen te verzachten.

In brede zin is het belangrijk om problemen bij opvoeden en opgroeien snel op te merken. Dat geldt ook voor signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Vroegsignalering verkort het geweld, voorkomt erger en brengt in beeld hoe we gezinnen het beste kunnen helpen. Bij armoedebestrijding geven we prioriteit aan gezinnen met kinderen. De opbrengsten van de landelijke en lokale evaluatie van de Jeugdwet volgen we actief op. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het wegwerken van wachttijden en om het bewaken van de privacy van gezinnen. De gemeente is verder sinds kort verantwoordelijk voor

jeugdhulp aan kinderen in asielzoekerscentra. Dit levert vooralsnog een financieel knelpunt op dat we moeten oplossen.

We geloven stellig dat **geen kind langdurig in een instelling** zou moeten zitten. Als thuis wonen tijdelijk niet meer gaat, moeten er daarom passende alternatieven zijn in een gezinssetting (zie ook hoofdstuk 4.2). In dat kader blijven we campagne voeren voor meer pleeggezinnen in de stad. Ook komen er pilots met andere vormen als deeltijdgezinshuizen en gezinshuizen voor kinderen die vanwege complexe problemen niet goed in een pleeggezin passen. Landelijk is er een agenda ‘Zorg voor de jeugd’ gelanceerd en zijn er extra middelen beschikbaar voor regio’s om tot dit soort innovaties te komen in de jeugdhulp.

Een deel van de **16- tot 27-jarigen** in Almere zit in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld door schulden, schooluitval, werkloosheid, een complexe thuissituatie, verslavingen, psychische klachten of een achterstand in hun ontwikkeling. Voor deze groep werken we al enige tijd aan een samenhangende aanpak. Nauwe samenwerking met de mbo’s in Almere is hiervoor van groot belang. De samenhangende aanpak richt zich onder andere op een passend aanbod van (begeleid) wonen en eenduidige, laagdrempelige toegang tot hulp. Jonge bijstandsgerechtigden en jongvolwassenen die vanuit de jeugdhulp doorstromen naar het beschermd wonen zijn aangemerkt als groepen aan wie we prioriteit geven. We zoeken naar middelen om de aanpak duurzaam en effectief vorm te geven.

In de komende jaren verminderen we de **jeugdoverlast** blijvend. Het onderwijs heeft een steeds prominentere rol bij het tijdig signaleren van maatschappelijke trends en ontwikkelingen rond jeugd en veiligheid. Scholen merken bijvoorbeeld dat er steeds meer ‘straatcultuur’ de school in komt en dat dit een andere aanpak vraagt van het onderwijspersoneel. Het vraagt mogelijk ook om andere expertise de scholen in te halen, bijvoorbeeld van jongerenwerkers of de politie. Mogelijk is er ook winst te behalen door verbindingen met de buurtsportcoaches en de combinatiefunctionarissen sport en cultuur.

Een **goed functionerende verwijsindex** blijft relevant voor professionals om zorgen over kinderen en jongeren te melden. De huidige verwijsindex ESAR (Elektronisch Signaleringssysteem Alle Risicojeugd) functioneert onvoldoende. Hier ondernemen we actie op.

Het **koppelen van informatie** (bijvoorbeeld van de gemeente en het Veiligheidshuis, zie ook paragraaf 5.2) is van belang om overlastgevend en (potentieel) crimineel gedrag vroegtijdig te signaleren. Tot slot is het de ambitie van de gemeente om de voedingsbodem voor radicalisering (bijvoorbeeld armoede, schulden en discriminatie op de arbeidsmarkt) tegen te gaan. De **aanpak van (potentiële) radicalisering** staat niet op zichzelf. We bevorderen diversiteit en gelijke kansen, sociale cohesie, ontmoeting en identiteitsvorming. Discriminatie en polarisatie gaan we tegen.

De gemeente zet de samenwerking met het Rijk voort rond de **preventie van radicalisering**. Onder andere via het Actieprogramma integrale aanpak jihadisme zijn in korte tijd de benodigde basis-structuren en randvoorwaarden gerealiseerd. Bijvoorbeeld analyse van de lokale problemen, deskundigheidsbevordering, opbouw van professionele en maatschappelijke netwerken, begeleiding van kwetsbare jongeren en steun voor gezinnen en de omgeving van radicaliserende jongeren. Dit is belangrijk, omdat radicalisering of extremisme de ontwikkeling van jongeren en jongvolwassenen en hun omgeving schaadt en het de democratische rechtsorde ondermijnt.

3.3 Nieuw binnen de jeugdhulp is: meer stadsdeelgerichte inzet

In de komende jaren willen we de **preventieve hulp aan gezinnen verder verbinden met jeugd- en gezinshulp**. Dit organiseren we via multidisciplinaire stadsdeelteams waar ouders terecht kunnen voor alledaagse en specialistische opvoed- en opgroevragen. De multidisciplinaire teams handelen deze vragen grotendeels zelf af. Vervolgstappen kunnen variëren van een lichte interventie (een reeks gesprekken) tot praktische hulp bij de opvoeding (thuisbegeleiding) of langdurig vinger aan de pols

houden. Dit gebeurt administratief, laagdrempelig, in de wijk en dichtbij. Waar nodig zijn de multidisciplinaire teams de toegangspoort naar specialistische behandeling of 24-uurszorg. De teams bieden ook nazorg na specialistische trajecten. De medewerkers staan in nauwe verbinding met onder andere het (speciaal) onderwijs, huisartsen, het geboortenetwerk en het welzijnswerk. We starten met de multidisciplinaire teams in één stadsdeel. Op basis van de ervaringen volgt de rest van de stad.

JGZ Almere ontwikkelt zich de komende jaren tot een organisatie die vergelijkbaar is met een ‘huisartsenvoorziening’ voor de jeugdhulp. De organisatie biedt zelf begeleiding. In plaats van uitsluitend te verwijzen naar meer specialistische hulp, betreft JGZ Almere organisaties voor specialistische hulp bij de begeleiding en behandeling die ze zelf bieden.

Voor jongeren met schulden onderzoeken we of we een **Jongeren Perspectief Fonds** kunnen inrichten. Zo’n fonds bestaat al in andere steden, waaronder Den Haag. Het biedt een innovatieve aanpak aan jongeren van 18 tot en met 27 jaar die door schulden belemmerd worden in hun maatschappelijke ontwikkeling. Niet de schuld, maar het toekomstperspectief van jongeren staat centraal. Professionals kijken integraal naar de leef- en woonsituatie van jongeren en maken een perspectiefplan op maat met doelen waaraan jongeren gaan werken. Ook is er waar mogelijk begeleiding naar werk of school.

Om te voorkomen dat risicojeugd radicaliseert of afglijdt naar de criminaliteit is **versterking van en samenwerking met het jongerenwerk** nodig. We investeren in extra jongerenwerkers en jeugd-boa’s (buitengewoon opsporingsambtenaren).

3.4 We zetten voort voor volwassenen: stevige samenwerking en efficiëntere dienstverlening

Almere heeft **wijkteams** waarin medewerkers van vier organisaties (de gemeente, De Schoor, de VMCA en MEE IJsseloevers) samenwerken. De wijkteams hebben de opdracht om:

- de zelf- en samenredzaamheid van inwoners te vergroten;
- participatie en welbevinden te bevorderen;
- toegang tot diverse vormen van passende ondersteuning te bieden (inclusief de toekenning van Wmo-voorzieningen en de realisatie daarvan);
- door het bieden van passende kortdurende en alternatieve (informele) ondersteuning, te voorkomen dat inwoners een beroep doen op langdurige, zwaardere vormen van ondersteuning.

Hiervoor voeren zij gesprekken met inwoners die iets willen betekenen voor hun buurt, die ondersteuning nodig hebben via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of die vragen hebben op andere terreinen, waaronder jeugdhulp, huisvesting, inkomen en schulden. De wijkteams zijn niet bedoeld voor langdurige begeleiding of het oplossen van complexe casussen waarbij inwoners problemen hebben op meer dan één leefgebied (of bij verschillende personen in hetzelfde gezin).

Wanneer blijkt dat inzet van meerdere professionals nodig is, dan is het Sociaal Stedelijk Team (SST) aan zet. Het team neemt de casusregie over en zet adequate en samenhangende ondersteuning in. Naast het SST is er een gemeentelijk interventieteam dat oplossingen kan bieden die via de reguliere wegen niet tot stand komen.

De toegang tot het beschermd wonen, de maatschappelijke opvang en de openbare geestelijke gezondheidszorg verloopt via de regionale Centrale Toegang van GGD Flevoland. Landelijke wetswijzigingen per 2021 (zie paragraaf 4.2) kunnen aanleiding zijn om deze toegang door te ontwikkelen.

De gemeenteraad heeft uitgangspunten vastgesteld voor de verdere ontwikkeling van de wijkteams:

- Een aangepaste organisatiestructuur met meer ruimte voor de deelnemende organisaties en meer nadruk op de professionele ontwikkeling van de wijkteammedewerkers.
- Differentiatie in de samenstelling van teams, gekoppeld aan de behoeften en kenmerken van wijken.
- Inzet van maatwerkbudgetten om oplossingen snel en administratief mogelijk te maken.
- Meer onafhankelijk georganiseerde cliëntondersteuning.

Samen met de stuurgroep van de wijkteams bereidt de gemeente een plan voor waar deze elementen een plek in hebben. Deze gaat na de zomer van 2019 in besluitvorming. Ook vindt er onderzoek plaats naar het optimale aantal wijkteams en hun spreiding over de stad. Het volgen van de wijkindeling van JGZ Almere en het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Almere (in tien clusters van wijken) is een van de mogelijkheden. Voorstellen op dit vlak hangen nauw samen met de ambitie om de bereikbaarheid (zowel fysiek als telefonisch en online) van de wijkteams te verbeteren.

Het plan bevat verder maatregelen om de slagkracht van de wijkteams te vergroten door waar nodig aanpassingen te doen in taakafbakening, verantwoordelijkheden, mandaten, middelen en manieren van multidisciplinair samenwerken. Tot slot is de samenwerking met andere 'toegangsketens' als JGZ Almere, de gemeentelijke afdeling Werk & Inkomen en schuldhulpverlener PLANgroep een belangrijk aandachtspunt, vooral voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen. In dat kader is ook de verdere ontwikkeling van het Sociaal Stedelijk Team (zie hierboven) van belang.

Volwassenen die ondersteuning nodig hebben, kunnen bij eenvoudige vragen vaak terecht bij **vrij toegankelijke vormen van ondersteuning** in de wijk (buurthuizen, maatjesprojecten, sport- en cultuurvoorzieningen). We organiseren meer van dit soort vormen van ondersteuning algemeen toegankelijk. Ook geven we meer bekendheid aan het bestaan van deze voorzieningen bij inwoners en verwijzers.

Waar er (ook) professionele ondersteuning op indicatie nodig is, zoeken we naar **samenhang en flexibiliteit**. Bijvoorbeeld door betere afstemming tussen leerlingenvervoer, jeugdhulpvervoer en Wmo-vervoer (deeltaxi, vervoer naar dagbesteding). Verder zetten we de ondersteuningsarrangementen Wmo (individuele begeleiding, dagbesteding en huishoudelijke hulp) voort. De meerwaarde voor inwoners is dat de ondersteuning flexibel kan meebewegen met hun behoeften en dat zij één contactpersoon hebben voor verschillende vormen van ondersteuning. Bovendien bevorderen de arrangementen de samenwerking tussen zorgaanbieders.

Voor alle individuele ondersteuning voor volwassenen geldt sinds 2019 een maximale **eigen bijdrage** ('abonnementstarief') van 17,50 euro per vier weken (19,00 euro per kalendermaand vanaf 2020). Deze bijdrage was voorheen inkomensafhankelijk. De reden waarom het Rijk die inkomensafhankelijkheid heeft afgeschaft, is het tegengaan van zorgmijding. Zorgmijding kan leiden tot zelfverwaarlozing, overlast en eventueel tot hogere zorgkosten op langere termijn. We verwachten dat er een aanzuigende werking uitgaat van de verlaagde eigen bijdrage. Voor mensen met een hoog inkomen en/of een groot vermogen is Wmo-ondersteuning nu immers financieel voordelig geworden. Voorheen was het goedkoper om bijvoorbeeld huishoudelijke hulp particulier in te kopen.

We monitoren deze mogelijke aanzuigende werking. Tegelijk zien we in de veranderde eigen bijdrage een extra stimulans om het aanbod van indicatievrije hulp en ondersteuning in de wijken op orde te hebben. Dit voorkomt de administratieve druk van individueel georganiseerde ondersteuning. We willen dat dit aanbod aantrekkelijk en toegankelijk is.

Binnen de Wmo blijven we verder inzetten op ondersteuning van specifieke groepen in de samenleving. Dit gebeurt zo veel mogelijk integraal en domeinoverstijgend. Het gaat om:

- **slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling.** Veilig Thuis Flevoland ontvangt veel signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De organisatie weegt de aard en ernst van de problemen en koppelt dit terug aan de melder. Ook koppelt de organisatie de signalen aan bestaande informatie van partijen als de Raad voor de Kinderbescherming, de vrouwenopvang, de reclassering en de politie. Ten slotte kan Veilig Thuis Flevoland waar nodig de regie op de veiligheid voeren. In alle gevallen moeten inwoners kunnen rekenen op een adequate inzet om de veiligheid te herstellen. Om geweld te stoppen en gezinssituaties veiliger te maken, werken we aan het landelijke actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’. Dit resulteert in een Flevolandse aanpak met speerpunten voor de komende jaren. We ontwikkelen ook een intersectorale en specialistische aanpak voor ernstige casussen van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld (‘MDA++’). Voor 2019 zijn er voor één jaar pilotmiddelen beschikbaar.
- **statushouders.** We zetten in op gerichte en actieve ondersteuning van statushouders, zodat zij volwaardig lid kunnen zijn van de Almeerse samenleving. Dit gaat verder dan alleen het leren van de taal. Intensieve samenwerking met scholen, sport- en cultuurinstellingen, de gezondheidszorg, woningcorporaties en werkgevers is van essentieel belang. Hier blijven we dan ook veel aandacht aan geven. Vanaf 2019 is de gemeente verantwoordelijk voor een deel van de uitvoering van de inburgeringswet. Vanaf 1 januari 2021 krijgen gemeenten de taak om de volledige inburgeringswet uit te voeren. Er komt een programmaplan voor de inbedding van deze nieuwe taak.
- **mensen met verward gedrag.** Het Rijk heeft aangegeven dat alle gemeenten en regio’s moeten beschikken over een goed werkend systeem voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag. In Flevolands verband is een ketenaanpak beschreven met nadruk op preventie en acuut ingrijpen. De integrale ondersteuning van mensen met verward gedrag is benoemd als bestuurlijke prioriteit in het coalitieakkoord 2018–2022. We verbeteren deze ondersteuning op grond van verdiepend onderzoek dat in de tweede helft van 2019 beschikbaar is. We kunnen deze opgave niet los zien van nieuwe wet- en regelgeving voor de geestelijke gezondheidszorg (zie onder meer paragraaf 4.3). De gemeente krijgt expliciete taken bij het bieden van passende ondersteuning aan inwoners met psychiatrische problemen parallel aan of aansluitend op een (klinische) behandeling.
- **slachtoffers van mensenhandel.** Dit is een van de speerpunten van het landelijke actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’ (zie ook hierboven) en van de regionale en lokale vertaling hiervan. We stellen een zorgcoördinator in bij wie signalen samenkomen, zodat bijvoorbeeld hoogspecialistische zorg mogelijk is. Ook organiseren we bewustwordings- en signaleringstrainingen voor professionals in het sociaal domein.
- **ex-gedetineerden.** Mensen die uit de gevangenis komen, hebben recht op nazorg. Goede begeleiding helpt recidive en overlast voorkomen. De gemeenten in Flevoland hebben de coördinatie van deze nazorg belegd bij GGD Flevoland. De GGD zorgt, waar nodig, voor de toeleiding naar de juiste ondersteuning en zorg (ook voor eventuele kinderen van de betrokkenen). In complexe situaties is er een rondetafelgesprek voor onderlinge afstemming.
- **inwoners die het criminele pad dreigen op te gaan.** Sport- en welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en andere professionals in het sociaal domein werken nauw samen met de politie, het openbaar ministerie en de reclassering. Goed op elkaar afgestemde interventies kunnen overlastgevend of crimineel gedrag voorkomen. Een voorbeeld is de samenwerking tussen voetbalclub Almere City FC en de reclassering.
- **inwoners die dreigen te radicaliseren.** De aanpak van radicalisering staat niet op zichzelf. Het bevorderen van sociale cohesie, het stimuleren van democratisch burgerschap, het bevorderen van arbeidsparticipatie van migranten en het aanpakken van discriminatie zijn belangrijke bouwstenen. We werken aan deze integrale aanpak, waarin repressie en preventie elkaar aanvullen.

Om vroegtijdig situaties te kunnen signaleren en de complexiteit (of eenvoud) van situaties te kunnen duiden, is het nodig dat professionals elkaar kennen, weten te vinden en voldoende zijn toegerust op

hun taken (onder andere door kennis van risicofactoren). Ook moet helder zijn wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit vraagt een combinatie van een brede blik en specialistisch vakmanschap.

Veel van bovenstaande thema's vragen verder actieve verbindingen op het snijvlak van zorg en veiligheid. De afgelopen jaren is in bovengenoemde thema's al veel geïnvesteerd via de bestuursopdracht zorg en veiligheid (2015–2018). Hier zijn lokaal en regionaal ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuren uit voortgekomen. Vervolgstappen zijn geformuleerd in het Actieplan Veiligheid 2019–2022.

In de volle breedte blijven we werken aan de kwaliteit van de toegang tot hulp en ondersteuning voor inwoners. We streven naar betere aansluiting bij de 'sociale basis' (zie ook hoofdstuk 2) en naar meer efficiëntie, effectiviteit, afstemming (ook qua taken en verantwoordelijkheden) en samenhang. Daarnaast beperken we onnodige bureaucratie en administratie en spitsen we onze dienstverlening beter toe op (de verschillen in) het gedrag en de mogelijkheden van Almeerders. Dit krijgen we voor elkaar via een methodiek van 'leren door te doen' (actieleren).

3.5 We zetten voort rond werk, armoede en schulden: focus op werk én 'kwetsbaren'

Voor de aanpak van armoede en schulden zijn investeringen in een inclusieve samenleving van essentieel belang (zie ook hoofdstuk 2). Het eerder vastgestelde beleid⁴ zetten we aangescherpt voort. Iedereen verdient een volwaardige plek en volwaardige kansen in de samenleving. Ook gezinnen die financieel (langdurig) in zwaar weer verkeren. Waar mogelijk zijn we (beginnende) financiële problemen voor, onder andere door betalingsachterstanden (huur, gas en licht, zorgverzekering) snel te signaleren via de aanpak 'Vroeg eropaf' en de ontwikkeling van een laagdrempelig 'financieel huis' waar inwoners terecht kunnen met alle financiële vragen. Ook spelen we in op levensgebeurtenissen (bijvoorbeeld scheidingen, 18 jaar worden en verlies van werk) die een risico op financiële problemen met zich meebrengen. De kansen voor kinderen en jongeren verbeteren we onder andere door preventie gericht op jonge ouders en het voorkomen van overerving (de aanpak 'Als ik later groot ben' gericht op kinderen in armoede). We streven naar meerjarige samenwerkingsafspraken rond de vele initiatieven en activiteiten om (de gevolgen van) armoede te bestrijden en perspectief te bieden.

De effectiviteit van de ondersteuning vergroten we door krachten te bundelen en beter samen te werken. Ook versterken we de vroegsignalering en maken we (lerend vanuit de praktijk) de interventies en processen van zowel de minimavoorzieningen (bijvoorbeeld het Woonlastenfonds en de bijzondere bijstand) als de schulddienstverlening efficiënter en effectiever. We willen met name jongeren bereiken en perspectief bieden door samen met andere partijen (waaronder scholen) te zorgen dat ze voldoende financiële vaardigheden hebben. Ook repareren we eerdere bezuinigingen op de individuele inkomenstoeslag en de toeslag voor alleenstaande ouders met een minimuminkomen.

In onze dienstverlening sluiten we beter aan bij inwoners en hun mogelijkheden door het concept 'stress-sensitieve dienstverlening' breder in te zetten en door integraal, persoonlijk en activerend te coachen. Ook werken we aan meer samenhang in de hulpverlening aan gezinnen bij wie problemen zich opstapelen (zie ook hoofdstuk 5).

Kijken we naar Almeerders in de bijstand, dan zien we dat het aantal uitkeringsgerechtigden in een aantal jaren is gedaald van bijna 7.000 naar ongeveer 5.600 mensen. Dit komt onder andere doordat de gemeente inspeelt op de toegenomen kansen op de arbeidsmarkt, veroorzaakt door de hoogconjunctuur. Er zijn de afgelopen periode ook mogelijkheden ontstaan voor mensen die eerder weinig kans hadden op betaald werk. We gaan door met het werken vanuit vertrouwen en het denken in kansen in plaats van

⁴ Beleidsplan armoedebestrijding 'Op weg naar een werkend armoedebeleid' en beleidsplan aanpak schulden 2017–2020 'Van schulden naar perspectief'.

belemmeringen. We bouwen verder voort op de verbeteringen die zijn ingezet via het programma ‘omBUIGen’ naar aanleiding van de afnemende uitkeringsbudgetten (BUIG–budgetten). Er is onder andere gewerkt aan:

- betere werkprocessen;
- meer gebruikmaken van kansen op sociaal rendement op investeringen (SROI);
- scherpere beoordeling van de werkmogelijkheden van mensen;
- effectievere re–integratie van mensen met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt (in samenwerking met marktpartijen).

We houden de komende jaren de focus op werk, want iedereen heeft recht op werk. We zetten echter niet alleen in op kansrijke inwoners. Onder de mensen die langdurig een uitkering krijgen, zijn relatief veel kwetsbare Almeerders. Het gaat bijvoorbeeld om laagopgeleiden, mensen met een taalachterstand (waaronder statushouders), ouderen en mensen met een stapeling van problemen (voor deze laatste groep zie ook hoofdstuk 5). We willen iedereen in staat stellen om op basis van de eigen mogelijkheden en situatie actief te zijn in de samenleving, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk.

In 2018 hebben Flevolandse onderwijsinstellingen (de mbo’s, het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs) zich aangesloten bij het Regionaal Werkbedrijf Flevoland. Binnen het Regionaal Werkbedrijf werken gemeenten, UWV en vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers samen aan het regionaal arbeidsmarktbeleid en het uitvoeren van de Participatiewet.

Samen met de onderwijsinstellingen is een strategische agenda opgesteld voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hierin is aandacht voor het komen tot een meer inclusieve arbeidsmarkt, meer balans tussen vraag en aanbod op de Flevolandse arbeidsmarkt en het faciliteren van een leven lang ontwikkelen. De agenda biedt kansen voor een stevigere regionale samenwerking. Ook binnen de metropoolregio Amsterdam (MRA) onderzoeken we in het kader van de nieuwe MRA–agenda de mogelijkheden voor samenwerking op het vlak van onderwijs–arbeidsmarkt en het stimuleren van een inclusieve arbeidsmarkt.

Andere belangrijke regionale ontwikkelingen zijn het opzetten van een ‘Servicepunt Leren en Werken’ voor Flevoland en aansluiting bij het MRA–programma ‘House of skills’ door inzet van een Flevolandse netwerkmanager. Het eerste is een regionale uitwerking van het landelijke programma Leren en Werken van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het tweede is een publiek–private samenwerking om de huidige arbeidsmarkt te transformeren naar een meer op vaardigheden (skills) gerichte arbeidsmarkt. Beide stimuleren een leven lang leren in brede zin en bevorderen (om)scholing om werkloosheid tegen te gaan. Gemeenten, de provincie, het UWV en mbo–instellingen hebben onderling contact om te komen tot een plan van aanpak om de twee ontwikkelingen in Flevoland goed op elkaar te laten aansluiten.

3.6 Overkoepelend zetten we voort: inzet cliëntondersteuning en ervaringsdeskundigheid

Het benutten van ervaringsdeskundigen kan heel effectief zijn bij beleidsvorming en bij de uitvoering van (de toegang tot) passende ondersteuning in de praktijk. Er komen steeds meer vormen van het effectief benutten van ervaringsdeskundigen (onder andere mensen met ervaring met autisme, niet-aangeboren hersenletsel, fysieke beperkingen en psychiatrische klachten). Bijvoorbeeld als positief-kritische spiegel voor professionals en als ‘meedenker’ voor inwoners op weg naar de juiste ondersteuning. Dit geeft een positieve impuls aan beleid en uitvoering en biedt tegelijkertijd erkenning voor de ervaring van inwoners.

In Almere hebben ervaringsdeskundigen onder andere een rol als onafhankelijke cliëntondersteuner. Ze staan inwoners bij rond de toegangsgesprekken met de wijkteams. Bijvoorbeeld door inwoners te helpen om zich goed voor te bereiden op de gesprekken en door te helpen bij het formuleren van hun ondersteuningsvraag. Deze rol willen we de komende periode verbreden naar de domeinen van passend onderwijs, jeugdhulp, schuldhulpverlening en werk en inkomen. Ook wijzen we Almeerders beter op de mogelijkheid om een eigen naaste en/of een onafhankelijke cliëntondersteuner in te schakelen bij contacten met instanties in het sociaal domein.

3.7 Concrete resultaten in de periode tot 2022

Samenvattend leiden bovenstaande ambities en interventies tot de volgende resultaten in deze periode:

Doelstelling/ambitie	Resultaat
Vroegtijdige en integrale signalering en beantwoording van ondersteuningsbehoeften	Beter vindbare en beter en sneller toegankelijke informatie en ondersteuning
	Meer zicht op en verbinding en samenwerking tussen (informele) ‘vindplaatsen’
	Meer samenwerking tussen instanties (met name wijkteams, JGZ Almere, gemeentelijke afdeling Werk & Inkomen, PLANgroep) gericht op een meer integrale aanpak
	Sterker jongerenwerk
	Een vollediger voorzieningenpalet om effectiever en efficiënter in te spelen op de behoeften van inwoners en wijzigingen hierin
	Effectievere inburgering
Een effectieve en efficiënte aanpak van armoede en schulden	Meer (effectieve) ondersteuning van kwetsbare groepen in de bijstand
	Meer effectieve en efficiënte aanpak van armoede en effectieve schuldhulp, ook gericht op jongeren
Een effectieve en efficiënte aanpak van problemen onder jongeren	Beter voorkomen en signaleren van problemen bij jeugdigen, onder meer door een betere verwijsindex en gegevensuitwisseling
	Een betere toegang tot integrale jeugd- en gezinshulp via JGZ Almere
	Meer gezins- en omgevingsgerichte jeugdhulp
	Meer mogelijkheden voor opvang in een gezinsetting als alternatief voor 24-uursopvang in een instelling
	Het terugbrengen van het aantal plekken in de 24-uursopvang met 50% ten opzichte van 2016

	Het terugbrengen van het aantal maatregelen voor jeugdbescherming met 5%
	Een meer samenhangende aanpak voor kwetsbare jongvolwassenen
	Betere ondersteuning voor jongeren met schulden, mogelijk ook via een Jongeren Perspectief Fonds
Een betere samenhang tussen zorg en veiligheid	Minder jeugdoverlast en –criminaliteit
	Minder geradicaliseerde inwoners
	Minder huiselijk geweld en kindermishandeling

4 'Zo thuis mogelijk' opgroeien en wonen

Landelijk en in Almere is het streven om mogelijk te maken dat inwoners op een prettige manier 'zo thuis mogelijk' kunnen opgroeien en wonen. Dit geldt voor jeugd en volwassenen en ook voor de groeiende groep ouderen in de stad. We willen dat passende hulp en ondersteuning zo veel mogelijk beschikbaar zijn in de eigen (sociale) omgeving van mensen. Die omgeving is namelijk vertrouwd en hier gedijen Almeerders vaak het best. Daarnaast is in die omgeving vaak ook hulp van het eigen netwerk (vrienden, familie en burens) het beste beschikbaar.

Verwijzing naar een instelling voor 24-uurszorg moet alleen nog plaatsvinden als thuis wonen niet (meer) gaat, of als dit niet de hele week lukt. Er moet in dat geval een helder beeld zijn van iemands (gezins)situatie en hulpvraag. Verder moeten de aandacht en hulpverlening niet alleen gericht zijn op de korte, maar ook op de langere termijn (het perspectief).

Almeerders die nu of in de toekomst in een instelling verblijven, moeten soepel kunnen door- of uitstromen wanneer zij daar aan toe zijn. Dit vraagt om passende begeleiding en andere vervolghulp. Ook kunnen mensen baat hebben bij innovatieve concepten, onder andere via e-health en domotica.⁵

Door- en uitstroom zien we de komende jaren onder andere in de jeugdhulp, de zwerfjongerenopvang, de maatschappelijke opvang, de vrouwenopvang en het beschermd wonen. Een deel van de mensen met permanent intensief 24-uurstoezicht valt vanaf 2021 overigens niet meer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid. Deze groep krijgt toegang tot de Wet langdurige zorg.

In onze benadering van de ontwikkeling naar 'zo thuis mogelijk' opgroeien en leven kiezen wij voor de volgende uitgangspunten:

- We sluiten aan bij de behoeften en de beleving van inwoners.
- Er is duurzaam passende ondersteuning met flexibele op- en afschaling en waakvlamcontact beschikbaar.
- We spelen in op de draagkracht van wijken door kwetsbare inwoners te spreiden over de stad.
- We spelen in op de gevolgen voor (het werk van) hulpverleners.

4.1 We hebben nodig: woningen, nieuwe ondersteuningvormen, welkom zijn in de wijk

De **woningvoorraad in Almere** is nog niet ingericht op de groeiende groep thuiswonende ouderen en op een flinke uitstroom uit de instellingen. Dit betekent dat inwoners soms langer in instellingen verblijven dan nodig, omdat er nog geen passende en betaalbare huisvesting beschikbaar is. De oplossing voor dit tekort kan deels liggen in (betaalbare) nieuwbouw, maar ook in aanpassing van bestaande woningen en andere gebouwen. Er zijn hierbij kansen om functies creatief te integreren (bijvoorbeeld wonen en dagbesteding). Er is verder aandacht nodig voor de toegankelijkheid van openbare gebouwen en andere voorzieningen voor mensen met zowel lichamelijke als geestelijke problemen (zie ook hoofdstuk 2).

Het ontbreekt in de stad ook nog aan een voldoende passend aanbod van **begeleiding en behandeling in de eigen omgeving**. Er is behoefte aan nieuwe woon-zorgcombinaties en aan samenhangende en laagdrempelige vormen van hulp en ondersteuning die het mogelijk maken om op een prettige en veilige manier (langer) thuis te wonen.

⁵ De integratie van technologie en diensten voor een betere kwaliteit van wonen en leven.

Mensen met een verhoogde kwetsbaarheid (bijvoorbeeld door een lichte verstandelijke beperking, psychiatrische problemen, verslavingen of schulden) willen als ieder ander graag meedoen in de stad, hun bijdrage leveren en gezien worden. In de praktijk lukt het niet altijd om aansluiting te vinden in de wijk. Dit kan leiden tot vereenzaming of zelfs tot overlastsituaties (bijvoorbeeld door tekenen van verward gedrag). Wij streven naar een **inclusieve samenleving** (zie ook hoofdstuk 2), waarin iedereen zo zelfstandig mogelijk zijn of haar plek vindt.

Het is belangrijk om te werken aan onderling contact en begrip, zodat iedereen zich welkom en veilig voelt in de eigen wijk. Hiervoor is het nodig om te **investeren in leefbaarheid** en in manieren om inwoners op een positieve manier met elkaar in contact te brengen. Bijvoorbeeld door het bevorderen van een sterk en inclusief stadsleven, zoals beschreven in hoofdstuk 2. Tot slot is het belangrijk om te zorgen voor voldoende **spreiding van inwoners met ondersteuningsvragen**, waardoor de algehele veerkracht en weerbaarheid van wijken op peil blijft.

4.2 We zetten voort: meerjarige lokale en regionale programma's

Via twee regionale programma's vernieuwen we het hulp- en ondersteuningsaanbod in de jeugdhulp en in de maatschappelijke opvang, de vrouwenopvang en het beschermd wonen. Binnen het programma **Zorglandschap jeugd Flevoland** is er een bestuurlijke afspraak gemaakt om het aantal bedden in 24-uursinstellingen in de periode tot 2021 met 50% te halveren. Verandering in de uitvoeringspraktijk vindt plaats via een actiegerichte aanpak van leren door te doen (actieleren).

De Flevolandse gemeenten, jeugdhulpaanbieders en hogeschool Windesheim Flevoland werken met financiering uit het landelijke transformatiefonds aan passende alternatieven in de eigen omgeving van gezinnen. Het gaat bijvoorbeeld om intensieve vormen van gezins(trauma)behandeling thuis en om kleinschalige, gezinsgerichte opvang (zoals deeltijdgezinshuizen). Ook komt er een Flevo Academie Jeugd die bijdraagt aan het versterken van het vakmanschap onder professionals op actuele thema's.

Het programma **Zorglandschap beschermd wonen en maatschappelijke opvang Flevoland** omvat de transformatie van de regionale Wmo-taken. Het Rijk wil per 1 januari 2021 de middelen en verantwoordelijkheden voor deze taken beleggen bij iedere afzonderlijke gemeente. Almere is nu nog de wettelijke centrumgemeente voor Flevoland. Dit betekent dat Almere budget krijgt van het Rijk om deze taken uit te voeren en overleg hierover te voeren met de regiogemeenten.

Het Rijk wil het aantrekkelijker maken voor individuele gemeenten om in te zetten op preventie en samenhang in de ondersteuning. Verder heeft de landelijke commissie-Dannenberg geadviseerd om ondersteuning aan mensen die te maken hebben (gehad) met psychiatrische problemen, huiselijk geweld en/of dak- en thuisloosheid (al dan niet in combinatie met verslavingen) zo veel mogelijk te bieden in of dicht bij huis. Dit vraagt om een gedeeltelijke afbouw van bedden in 24-uursinstellingen en om een stevige aanpassing van de huidige ondersteuningsstructuur. Het betekent verder dat er meer mensen met een verhoogde kwetsbaarheid in de wijken komen wonen.

Vooruitlopend op de landelijke wijziging per 2021 maken de Flevolandse gemeenten in 2019 afspraken over de onderlinge samenwerking, de samenwerking met hulpverleningsinstanties en financiën. Er is ook aandacht voor het bevorderen van een leefomgeving waarin kwetsbare mensen welkom zijn, zich thuis voelen en een volwaardige plek hebben. We werken aan een regionale en lokale visie op hoe we hiermee omgaan.

Een impactanalyse geeft per Flevolandse gemeente zicht op de verwachte uitstroom uit de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen en op de woon- en ondersteuningsbehoefte van uitstromende inwoners. Op basis hiervan volgt een aanpak met regionale en lokale interventies voor de komende jaren. Parallel vinden er al pilots en andere ontwikkelingen plaats in de praktijk. Bijvoorbeeld met:

- begeleid en beschut wonen (zelfstandig wonen met ondersteuning binnen handbereik);
- individuele plaatsing en steun (intensieve begeleiding om regulier werk mogelijk te maken).

Belangrijk aandachtspunt is de krapte op de arbeidsmarkt in de geestelijke gezondheidszorg. Die kan directe gevolgen hebben op het beroep dat mensen doen op andere vormen van ondersteuning.

Onder de naam **Goud in Almere** zet de gemeente zich samen met andere partijen (waaronder woningbouwcorporaties) in voor waardig ouder worden in een passende leefomgeving. In het coalitieakkoord 2018–2022 is deze aanpak benoemd als belangrijke bestuurlijke opgave. Het gaat om een meerjarig programma (2017–2025) om de stad vanuit een positieve insteek voor te bereiden op de vergrijzing. Het plan van aanpak is eind 2017 goedgekeurd door het college en is (zonder formele besluitvorming) besproken met de gemeenteraad. Het plan richt zich op:

- voldoende toegang tot betaalbare, geschikte woningen en woon–zorgcombinaties;
- een veilige en prettige openbare ruimte met passende vervoersmogelijkheden;
- bewustwording over levensloopbestendig wonen;
- een verbrede focus naar het algemeen welzijn van ouderen, met aandacht voor onder andere:
 - het voorkomen van eenzaamheid en het bevorderen van participatie, bijvoorbeeld door meer activiteiten, maatjesprojecten, huiskamerinitiatieven en andere vormen van ontmoeting;
 - meer ondersteuning van mantelzorgers en een groter aanbod van respijtzorg en ander aanbod om mantelzorgers te ontlasten (bijvoorbeeld logeerbedden)
 - gebruikmaken van het potentieel van ouderen, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk;
 - een positievere beeldvorming over ouderen.
- vroegsignalering en laagdrempelige toegang tot ondersteuning.

Deze twee laatste punten passen bij de ambities die we hebben beschreven in hoofdstuk 2 en 3. Er is verder een verbinding met de landelijke programma's 'Eén tegen Eenzaamheid' en 'Langer Thuis'. Het rijksprogramma 'Zorg op de juiste plek' coördineert de afstemming met zorgverzekeraars en zorgkantoren.

Het programma **Wonen met zorg in de wijk** is opgezet om overkoepelend te werken aan een passend aanbod van woon–zorgcombinaties in de wijken. Net als Goud in Almere is het thema wonen en zorg benoemd als bestuurlijke prioriteit in het coalitieakkoord 2018–2022. In 2019 levert het programma een beeld op van de kwantitatieve opgave die Almere heeft op dit vlak. Dit leidt tot inzicht in:

- de actuele woonbehoeften en achterstanden;
- manieren om die achterstanden in de lopen (en met welke prioriteiten);
- de toekomstige vraag (prognose).

De gemeente, woningcorporaties en zorgaanbieders werken samen om het bovenstaande concreet verder uit te werken. Bijvoorbeeld door het maken van afspraken en het ontwikkelen van processen om een passende plek te vinden met de juiste begeleiding voor inwoners die dat nodig hebben. De woningcorporaties vergroten de komende jaren het aanbod van sociale huurwoningen in de stad. Daarnaast geeft de gemeente ruimte aan kleinschalige (particuliere) wooninitiatieven. Rond die woningen en initiatieven ontstaat via een intake team een meer gestroomlijnd begeleidingsproces dat is gestoeld op heldere prioriteiten in doelgroepen.

4.3 Nieuw is: aangescherpt woonbeleid en voorbereiding op aangepaste wetgeving

Om de ambities op het vlak van 'zo thuis mogelijk' wonen te kunnen waarmaken, is het nog meer dan in de afgelopen jaren nodig om domeinoverstijgend (huisvesting, ondersteuning, onderwijs, leefbaarheid, veiligheid) te denken en werken. Dit komt onder andere tot uiting in een **integrale woonvisie** die

toekomstbestendig kan inspelen op de gewijzigde woonvraag in de stad en op vraagstukken in het sociaal domein. Er komen onder andere keuzes en afspraken in te staan over het verminderen van de schaarste op de woningmarkt en over samenleven in een inclusieve stad. Deze punten zijn naar voren gekomen uit stadsgesprekken met inwoners en uit een analyse van de situatie op de woningmarkt. Vanuit het sociaal domein dragen we verder bij aan de doorvertaling hiervan in gerichte prestatieafspraken met de woningcorporaties.

We bereiden ons ook voor op **gewijzigde wet- en regelgeving voor volwassenen die geestelijke gezondheidszorg (ggz) nodig hebben**. Zo gaat de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in op 1 januari 2020. Deze wet regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de ggz. Onder de huidige wet (de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen) is gedwongen zorg alleen mogelijk in een instelling. Hierdoor is een opname noodzakelijk als iemand gedwongen wordt behandeld.

In de Wvggz staat dat verplichte zorg meer op maat mogelijk moet zijn. Bijvoorbeeld door iemand buiten een instelling verplichte behandeling of begeleiding te geven, aan huis of in een polikliniek. Dit past binnen de gedachte van ‘zo thuis mogelijk’ wonen en leven en dat vormt ook de kern van het landelijke **bestuurlijk akkoord geestelijke gezondheidszorg**.

Almeeders die hun leven lang intensieve ggz nodig hebben, kunnen vanaf mogelijk 2021 toegang krijgen tot de Wet langdurige zorg (Wlz) als zij voldoen aan de bestaande Wlz-toegangscriteria. De overgang naar de Wlz betekent overigens niet automatisch een verhuizing naar een instelling. Permanente zorg en toezicht zijn onder voorwaarden ook mogelijk als iemand (deels) thuis blijft wonen. Ook hier is dus het uitgangspunt van ‘zo thuis mogelijk’ van kracht.

4.4 Concrete resultaten in de periode tot 2022

Samenvattend leiden bovenstaande ambities en interventies tot de volgende resultaten in deze periode:

Doelstelling/ambitie	Resultaat
Woon-zorgmogelijkheden die aansluiten bij de (ontwikkeling van de) behoeften van inwoners	Afbouw van het aantal plekken in 24-uurs voorzieningen (jeugdhulp met verblijf, beschermd wonen, maatschappelijke opvang)
	(Beter) zicht op de ontwikkeling van de behoefte (zowel kwantitatief/aantallen als kwalitatief) aan ambulante, intramurale en tussenvormen van opvang en zorg en op de kosten van ambulantisering
	Meer en diverser aanbod van lokale woon-zorgfaciliteiten, aansluitend op de behoeften van diverse groepen (ouderen, jongeren, vrouwen, kwetsbare gezinnen, inwoners met een beperking en anderen)
	Verbeteren van werkprocessen, procedures en samenwerkingsafspraken met partners, zodat lokale en regionale woon-zorginitiatieven kunnen worden gerealiseerd
	Hert bieden van toegankelijk, adequaat en flexibel op- en afschalen (ook buiten kantoortijden) en waar nodig langdurige ambulante zorg en ondersteuning. Dit in samenhang met schuldhulpverlening, inkomensvoorzieningen en toeleiding naar (on)betaald werk

Onderling contact en begrip, zodat iedereen zich welkom en veilig voelt in de eigen wijk	Meer draagvlak in de wijken mensen met een verhoogde kwetsbaarheid of ander gedrag
	Beter inspelen op de mogelijkheden van mensen met een verhoogde kwetsbaarheid of ander gedrag om bij te dragen aan de samenleving
	Beter zicht op sociale problemen, draagkracht en draagvlak in Almeerse wijken, zodat er balans blijft bij realisatie van nieuwe woon- zorginitiatieven

5 Effectief ingrijpen waar problemen zich opstapelen

Een kleine groep inwoners en gezinnen kampt langdurig met een stapeling van problemen die vaak overgaan van de ene generatie op de andere. Deze stapelingen zien we op bepaalde plekken in de stad geconcentreerd terugkomen. Oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen en zijn even hardnekkig als divers. Er is bijvoorbeeld sprake van psychische klachten, werkloosheid, armoede, schulden, verslavingen, verstandelijke of fysieke beperkingen, opvoedproblemen, sociale isolatie, laaggeletterdheid en/of een reeks van negatieve levensgebeurtenissen (scheidingen, uithuisplaatsingen).

In deze gezinnen kunnen ook misbruik, mishandeling, overlastgevend of crimineel gedrag en/of veiligheidsproblemen voorkomen. Onderzoek naar de risicofactoren bij multiprobleemgezinnen⁶ van de gemeente laat zien dat jongeren met crimineel gedrag vaak de veiligheidsproblemen in gezinnen veroorzaken. Dit is meestal het gevolg van een scala aan problemen die schuilgaan achter de voordeur. We willen eerder ingrijpen, echter lopen we daarbij het risico dat dat verkeerd uitwerkt. Dat moeten we erkennen. Daarom moeten we signalen beter herkennen en informatie verbinden om gericht preventief in te grijpen. Juist daarom is onderzoek gedaan naar de factoren die risico's vormen bij multiproblematiek. Daarnaast moeten we ook openstaan voor feedback.

Regelmatig hebben deze Almeerders moeite om hulpverleners toe te laten in hun leven. Dit kan onder andere komen door een teleurstellende hulpverleningsgeschiedenis, wantrouwen tegenover instanties of het (nog) niet onderkennen van de eigen problemen. Belangrijk is een integrale, domeinoverstijgende aanpak die ook gebruikmaakt van wat er in de wijken aanwezig is (ontmoetingsplekken, buurt- en vrijwilligersnetwerken, mogelijkheden voor onderwijs, ontmoeting, sport en cultuur, zie hoofdstuk 2).

Beïnvloedbare factoren zijn vooral basale levensbehoeften (inkomen, huisvesting, veiligheid, het gezinsfunctioneren, de opvoedvaardigheden van de ouder(s) en de motivatie om hulp te vragen en accepteren). Dit vraagt om effectieve samenwerking en afstemming tussen professionals en om – waar nodig een leven lang – de juiste afweging van interventies. Soms met acuut ingrijpen en op andere momenten met vooral ‘waakvlamcontact’. Een lange adem (langetermijnaanpak), continuïteit en vasthoudendheid zijn noodzakelijk om duurzame resultaten te boeken.

5.1 We hebben nodig: stroomlijnen afstemming, rollen en mandaten

In complexe en multiprobleemsituaties is de **samenwerking en afstemming tussen professionals** nog niet altijd op orde. Er zijn tientallen afstemmings- en casuïstiekoverleggen actief voor specifieke doeleinden. Deze weten lang niet altijd van elkaars bestaan en ook niet alle disciplines (bijvoorbeeld werk, armoedeaanpak) zijn structureel vertegenwoordigd. Het is belangrijk om de overlegvormen te stroomlijnen en om scherper te bepalen wat in welke situatie ieders rol en mandaat is. Dit is randvoorwaardelijk om met elkaar te komen tot passende, samenhangende ondersteuning. Verder moeten **justitiële en hulpverleningsinterventies elkaar zo veel mogelijk versterken**. De afgelopen periode is hier al veel in geïnvesteerd.

5.2 We zetten voort: nieuw ondersteuningsaanbod en vormen van regie

In vorige hoofdstukken staat beschreven hoe we werken aan (de toegang tot) **nieuwe vormen van hulp en ondersteuning** dicht bij personen en gezinnen. Ook mensen met langdurige, complexe problemen kunnen hier veel baat bij hebben. Deeltijdgezinshuizen en andere alternatieven voor 24-uursopvang kunnen bijvoorbeeld uithuisplaatsingen van kinderen helpen voorkomen (zie paragraaf 4.2). Sterke,

⁶ ‘Risicofactoren voor veiligheidsproblematiek bij multiprobleemgezinnen in beeld gebracht’, mei 2017.

multidisciplinaire ketensamenwerkingen rond huiselijk en seksueel geweld, kindermishandeling, (hooggevaarlijk) verward gedrag, jeugdoverlast en criminaliteit kunnen de veiligheid in gezinnen helpen verbeteren en waarborgen (zie paragraaf 3.2 en 3.4). Relevant in dit kader zijn ook de investeringen die we doen in een inclusief stadsleven, leefbaarheid en manieren om inwoners op een positieve manier met elkaar in contact te brengen (zie hoofdstuk 2).

We zetten verder in op het optimaliseren van verschillende vormen van **regievoering en coördinatie**. Per situatie kiezen we de meest passende vorm van regie:

- **casusregie:** het positioneren van partijen waar nodig en wenselijk en het toezien op het naleven van afspraken. Deze vorm van regie ligt vaak bij een hulpverlener die dicht bij een gezin staat.
- **perspectiefregie:** erop toezien dat alle ondersteuning – gelijktijdig of op elkaar volgend – bijdraagt aan het toekomstperspectief van een gezin. De perspectiefregisseur hoeft geen direct hulpverlenend contact te hebben met een gezin.
- **onafhankelijke procescoördinatie:** het vlottrekken van het proces als de ondersteuning aan een gezin stagneert en ook niet meer gaan functioneren. Een onafhankelijke procescoördinator is niet zelf betrokken bij de hulpverlening aan een gezin. Leiden ook de inspanningen van de onafhankelijke procescoördinator niet tot het beoogde resultaat, dan kan de zogeheten brandpuntfunctionaris meedenken en waar nodig oplossingen forceren.

Voor integrale ondersteuning aan gezinnen met een stapeling van problemen is al een **team van specialistische toegangsmedewerkers** actief. Zij vertegenwoordigen de jeugdhulp, Wmo- en inkomensondersteuning, schuldhulpverlening, geestelijke gezondheidszorg en de veiligheidsketen. Het team kan met het betreffende gezin een integraal plan opstellen en hier de juiste hulpverlenende instanties bij zoeken. Eén organisatie krijgt de regie op de uitvoering en ziet toe op de voortgang.

Het **Veiligheidshuis Flevoland** heeft een belangrijke rol op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het is een regionaal samenwerkingsverband gericht op het terugdringen van overlast en criminaliteit. In het Veiligheidshuis werken partijen op één locatie samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Er is een persoons- en gezinsgerichte top X-aanpak van plegers van delicten met een grote impact op slachtoffers: (huiselijk) geweld, woninginbraak, straatroof en overvallen. Het Veiligheidshuis heeft ook een belangrijke coördinerende rol bij de intersectorale en specialistische aanpak die we ontwikkelen voor ernstige casussen van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld ('MDA++', zie ook paragraaf 3.4).

5.3 Nieuw is: gezinsplannen en aandacht voor zorgmijding

Vanuit de ambitie 'één gezin, één plan, één aanpak, ook op school' zetten we in op het gebruik van **gezinsplannen**. Zo'n bindend plan zorgt voor samenhang en structuur en stuurt het benodigde veranderingsproces in een gezin. Het bestaat uit een beperkt aantal concrete doelen, acties voor alle betrokkenen en termijnen. Hoe concreter het plan, hoe groter de kans op succes.

Van belang is dat de gezinsleden en het eigen netwerk meedoen in het opstellen van het plan en dat hun doelen het uitgangspunt zijn. Hoe meer het gezin is betrokken, hoe meer ze zich eigenaar voelen en daadwerkelijk in actie komen om hun situatie te verbeteren.⁷

Interventies richten zich op gewenst gedrag of een gewenste situatie (oplossingsgericht werken) en hoe dit doel stap voor stap te bereiken is. Het is verder belangrijk dat gezinnen leren hoe ze een positief

⁷ Zie ook: richtlijnenjeugdhulp.nl.

sociaal netwerk kunnen opbouwen en vooral ook hoe ze dit netwerk kunnen onderhouden. Dit netwerk heeft wel voldoende ondersteuning nodig van professionals.

Aandachtspunten bij het inzetten van gezinsplannen zijn de privacy van de afzonderlijke gezinsleden en de huidige systemen die op dit moment alleen individuele beschikkingen toestaan. We streven er verder naar om personen en gezinnen te identificeren die contact met hulpverleners mijden. Niet om hulpverlening ‘op te dringen’, maar om vanuit een houding van medemenselijkheid het contact tot stand proberen te brengen. Dit kan bijvoorbeeld door:

- aandacht voor jonge kinderen (zie ook paragraaf 2.2). We investeren in de eerste duizend dagen om (gevolgen van) hechtingsproblemen op latere leeftijd te voorkomen.
- actief in te spelen op signalen van buurtgenoten, familieleden, huisartsen, scholen, woningbouwcorporaties of de politie.
- op wijk- of buurniveau data samen te brengen als basis voor een risico-inschatting en mogelijke projecten of interventies (ook in preventieve zin).
- het zo gemakkelijk mogelijk te maken om zelf de weg te vinden naar de hulpverlening (zie ook hoofdstuk 3). Mogelijke drempels in de huidige situatie zijn wachttijden, onoverzichtelijke procedures, ingewikkelde formulieren en zoeken naar welk ‘loket’ welke hulpverlening biedt. Daarom streven we naar meer toegankelijk taalgebruik, heldere procedures en flexibele begeleiding afgestemd op de leefwereld en het doe- en denkvermogen van Almeerders. Binnen de trend van digitalisering en online toegankelijkheid hebben we expliciet oog voor minder digitaal vaardige inwoners (offline toegankelijkheid en inclusie).

Mede gericht op dit laatste punt hebben we meer aandacht voor mensen met een lichte verstandelijke beperking of taalachterstanden/laaggeletterdheid en voor culturele verschillen. Het gaat hierbij om het niet voldoende beheersen van de basisvaardigheden: taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het ontbreken van deze vaardigheden leidt er toe dat mensen een afstand tot de samenleving ervaren. Ze kunnen niet goed meedoen en begrijpen de wereld om hen heen niet altijd goed. Problemen op gebied van gezondheid, armoede, participatie zijn het gevolg. We trainen professionals om signalen hiervan te herkennen.

Aansluitend bij de ambities in het vorige hoofdstuk streven we naar meer mandaat, financiële ruimte en (resultaat)verantwoordelijkheid bij professionals en naar minder tijdrovende verantwoording (zo min mogelijk protocollen en ‘backofficeprocedures’). Dit helpt om (ook) in complexe situaties snel besluiten te nemen en tot handelen over te gaan. Hulpverleners moeten hierbij voldoende steun ervaren en gelegenheid krijgen om hun vakmanschap te blijven ontwikkelen.

5.4 Concrete resultaten in de periode tot 2022

Samenvattend leiden bovenstaande ambities en interventies tot de volgende resultaten in deze periode:

Doelstelling	Resultaat
Vroegsignalering en een integrale aanpak van bij gezinnen met een stapeling van (ernstige) problemen	Betere signalering, afstemming en effectievere samenwerking tussen organisaties en (specialistische) hulpverleners
	Meer heldere en eenvoudige regievoering
Innovatie van aanpak en interventies op basis van praktijkervaringen	Verdere ontwikkeling van het Veiligheidshuis Flevoland, de Top X-aanpak en de aanpak voor ernstige casussen van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld (MDA++)
	Een sluitende aanpak voor zorgmijders

6 Randvoorwaarden als basis voor onze doelstellingen

De implementatie van dit beleidskader vraagt om bepaalde essentiële randvoorwaarden in de stad, in de regio, in de gemeentelijke organisatie en in de samenwerking met alle betrokken inwoners en organisaties. Deze randvoorwaarden bieden een onmisbare basis en structuur en vergroten de kans van slagen van de beoogde doelstellingen.

6.1 Inkoopcontracten en subsidieafspraken

Om een sterk en inclusief stadsleven te bevorderen en passende ondersteuning te bieden, hanteert de gemeente allerlei inkoopcontracten en subsidieafspraken. In lijn met het gemeentebrede inkoop- en aanbestedingsbeleid streven we naar:

- het – waar mogelijk – sturen op resultaten vanuit het perspectief van inwoners.
- het – binnen redelijke grenzen – mogelijk maken om meer aanbieders te contracteren. Dit bevordert keuzemogelijkheden en stimuleert innovatie. Een (te) groot aantal aanbieders maakt het echter lastig om effectieve partnerschappen aan te gaan en om te sturen op contractafspraken. Het aantal aanbieders is daarom kleiner naarmate de ondersteuning specialistischer is. Om toch flexibel te zijn in het aanbod, stimuleren we de inzet van specialistische onderaannemers.
- het aangaan van strategische partnerschappen op basis van meerjarige contractafspraken.
- het beperken van administratieve druk voor alle betrokkenen.
- het vereenvoudigen van de structuur van producten en tarieven in dialoog met aanbieders.

Belangrijke contractafspraken die lopen in de komende jaren zijn die voor:

- jeugdhulp zonder verblijf (begeleiding, behandeling, kortdurend verblijf; tot 31 december 2020 met optie tot twee keer verlengen).
- specialistische geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (onder andere behandeling van verslavingen en eetstoornissen en forensische psychiatrie; tot 31 december 2020 met optie tot twee keer verlengen).
- persoonlijke verzorging voor jeugdigen (tot 31 december 2020 met optie tot twee keer verlengen).
- jeugdhulp met verblijf (residentiële jeugdhulp, pleegzorg, gesloten jeugdzorg en enkele voormalige landelijk ingekochte hoogspecialistische functies; tot 31 december 2022 met optie tot twee keer verlengen).
- kortdurend verblijf voor volwassenen (tot 31 december 2020 met optie tot twee keer verlengen).
- de ondersteuningsarrangementen Wmo (individuele begeleiding, dagbesteding en huishoudelijke hulp; tot 31 december 2020 met optie tot twee keer verlengen).
- Wmo-taxivervoer (collectief vervoer) voor volwassenen met een beperking en ouderen (tot 30 september 2020 met een optie tot twee keer verlengen).
- Wmo-hulpmiddelen voor volwassenen (tot 30 april 2021 met een optie tot twee keer verlengen). Daarnaast loopt er een afbouwconstructie tot 27 april 2021 met de vorige leverancier die nog reparaties en onderhoud uitvoert op zo'n 3.000 hulpmiddelen.

Voor de maatschappelijke opvang, het beschermd wonen, de vrouwenopvang en de openbare geestelijke gezondheidszorg lopen subsidieafspraken voor 2019. Op termijn koersen we voor beschermd wonen op een meerjarige aanbesteding. Een eveneens meerjarige inkoopagenda is in ontwikkeling om in beeld te brengen welke ondersteuning we wanneer en op welke manier inkopen.

We doen onderzoek naar de mogelijkheden om meer hulp en ondersteuning zonder indicatie beschikbaar te maken. In bredere zin kijken we de komende jaren naar mogelijkheden voor convenanten of andere samenwerkingsafspraken met lokale, regionale en soms ook landelijke partijen. Daarnaast dagen

we Almeeders uit om mee te denken over maatschappelijke vraagstukken en innovatieve oplossingen, bijvoorbeeld door het omarmen van het ‘recht om uit te dagen’. Hierbij kunnen inwoners taken van de gemeente overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Ze kunnen ook betere alternatieven aandragen voor ondersteuningsaanbod dat ze krijgen van de gemeente.

6.2 Persoonsgebonden budgetten

Niet alleen de gemeente koopt hulp en ondersteuning in. Almeeders kunnen dit ook zelf doen via een persoonsgebonden budget (pgb). Mensen die kiezen voor een pgb, kiezen voor eigen regie, omdat ze zelf willen bepalen hoe, waar, wanneer en van wie ze ondersteuning ontvangen. Hier komen wel bepaalde verantwoordelijkheden bij kijken. Bijvoorbeeld zorgovereenkomsten afsluiten, de administratie bijhouden en declaraties indienen bij de Sociale Verzekeringsbank. Iemand die meer dan drie dagen per week ondersteuning heeft, is formeel werkgever van zijn of haar hulpverlener(s). Mensen die dit niet zelf kunnen, mogen hiervoor een (wettelijk) vertegenwoordiger aanwijzen.

Een ‘bewuste-keuze-gesprek’ helpt om na te gaan of iemand vaardig genoeg is om zelf een pgb te beheren. In het geval van een vertegenwoordiger kijken we ook of iemand de belangen van de cliënt voorop stelt en zelf geen (indirecte) belangen heeft bij het pgb.

Het Rijk ontwikkelt een nieuw landelijk kader voor pgb’s. Deze gaat Almere lokaal toepassen. Hierbij kijken we naar de eigen beleidsmogelijkheden. Ook komt er meer aandacht voor informatievoorziening over de mogelijkheden, aandachtspunten, rechten en plichten die horen bij een pgb. Waar nodig krijgen wijkwerkers en andere professionals bijscholing op dit terrein.

Landelijk is er verder een experiment gestart met integrale pgb’s. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om een pgb voor verschillende domeinen (bijvoorbeeld huishoudelijke hulp en wijkverpleegkundige zorg) of verschillende gezinsleden. Almere volgt dit experiment nauwlettend en bekijkt of toepassing ook mogelijk is in Almere.

Tot slot nemen we maatregelen om goed gebruik van regelingen te bevorderen en onterecht gebruik te voorkomen. Dit gebeurt in samenwerking met de Sociale Verzekeringsbank, het VNG-kenniscentrum handhaving, het Informatieknooppunt Zorgfraude en de recherche Zorgfraude van de Inspectie SZW.

6.3 Partnerschap

Het coalitieakkoord 2018–2022 ‘Liefde voor Almere’ biedt heldere uitgangspunten voor partnerschap met inwoners en maatschappelijke organisaties in de komende jaren. Het gaat bijvoorbeeld om:

- gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen;
- opgavengestuurde en domeinoverstijgende samenwerking stimuleren;
- vertrouwen geven en ruimte bieden voor initiatief;
- oog hebben voor elkaars rollen en belangen;
- sterker accountmanagement om te investeren in de contacten met bedrijfsleven, stad en regio.

Binnen het sociaal domein maken we onderscheid tussen aanbieders en partners. Alle aanbieders in de stad hebben een duidelijk aanspreekpunt (een contract- en leveranciersmanager) bij de gemeente. De laatste jaren zijn we daarnaast meer strategische partnerschapsrelaties aangegaan (bijvoorbeeld met de convenantpartners van de wijkteams). Deze relaties kenmerken zich door wederzijds commitment voor de lange termijn, het delen van informatie, risico’s en opbrengsten, meerwaarde in de samenwerking met en tussen beide partijen en onderling vertrouwen. Strategische partners hebben een accountmanager als vast aanspreekpunt. Ook informele en niet-gesubsidiëerde partijen in de stad zijn van groot belang om de doelstellingen in het sociaal domein te behalen. De gemeente heeft oog voor deze partijen in de ketensamenwerking en betreft ze waar mogelijk in verschillende netwerken.

De komende periode is het van belang om als gemeente kritisch te blijven kijken naar de eigen rollen. De gemeente heeft een rol in het samenbrengen van partijen en in het formuleren en bewaken van gemeenschappelijke doelen en kaders. Hierbij geven we ruimte en vertrouwen we op de expertise van anderen. Van college en gemeenteraad vraagt dit om sturen op doelen en kaders en om controleren via audits op thema's, jaarrapportages en publieke verantwoording (zie ook de volgende paragraaf).

Een betrouwbare samenwerkingspartner die veel verantwoordelijkheid bij anderen laat, grijpt niet in bij elk incident. Koersvastheid (en soms een lange adem) is ook nodig om ambities daadwerkelijk te realiseren. Als er omissies in het beleid blijken te zijn, dan is bijsturen uiteraard wel mogelijk en wenselijk. Domeinoverstijgende opgaven (bijvoorbeeld armoedebestrijding) vragen integrale samenwerking, ook intern.

6.4 Verantwoording

We werken toe naar innovatieve, efficiëntere vormen van de financiële en inhoudelijke verantwoording die aansluiten bij de doelstellingen in het sociaal domein. Wij willen (cijfermatige) verticale vormen van verantwoording zo veel mogelijk beperken en meer sturen op resultaten, doelen en beoogde effecten. Almere neemt deel aan een landelijke pilot met hetzelfde doel. Knelpunten die voortkomen uit landelijke of lokale regelgeving proberen we op te lossen. Ook kijken we naar de mogelijkheden van geautomatiseerde gegevensuitwisseling, resultaatsturing en meer eenduidige prestatie-indicatoren om verantwoording eenvoudiger te maken en administratieve druk verder te beperken. Ruim dertig instellingen hebben de intentieovereenkomst **publiek verantwoord** ondertekend en laten hiermee structureel aan elkaar en aan de stad zien wat zij doen en bereiken. Naast cijfermatige verantwoording (bijvoorbeeld hoeveel Almeerders een organisatie bereikt) gaat het ook steeds meer over het vertellen van de verhalen achter de cijfers.

6.5 Monitoring en evaluatie

De digitale monitor sociaal domein (monitorsociaal.almere.nl) biedt actuele gegevens over de uitvoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Participatiewet. Elk kwartaal komen er nieuwe gegevens bij over het gebruik van allerlei vormen van hulp en ondersteuning. Daarnaast bevat de monitor gegevens over:

- de tevredenheid over (de toegang tot) geboden hulp en ondersteuning;
- informatie over de voortgang op de tien maatschappelijke effecten voor het sociaal domein;
- de voortgang op beleidsdoelstellingen.

De monitor helpt om trends en knelpunten tijdig te signaleren en waar nodig bij te sturen. Dit bevordert het doorlopend leren en verbeteren op basis van de dagelijkse praktijk. Na vaststelling van dit beleidskader actualiseren we de monitor met aangepaste indicatoren. Deze vertalen we door naar processen en contracten, zodat ook monitoring – en waar nodig bijsturing – van de uitvoering mogelijk is.

6.6 Kwaliteit en toezicht

De gemeentelijke regierol in het sociaal domein krijgt vorm door – naast het monitoren van uitgaven en effecten – ook toezicht te houden op processen, kwaliteit en samenwerking. Er zijn in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om betere voorwaarden hiervoor te creëren.

De gemeente stelt eisen aan de kwaliteit van hulp en ondersteuning. Veel van die eisen zijn wettelijk voorgeschreven en zijn vastgelegd in de contracten met aanbieders. Ook stimuleren we dat aanbieders werken met bewezen effectieve methodieken. De contract- en leveranciersmanagers (zie ook de paragraaf 6.3 over partnerschap) sturen primair op de naleving van gemaakte afspraken, mede op basis

van ervaringen van Almeerders. Een toezichthouder kan waar nodig nader onderzoek uitvoeren en interventies inzetten. Bijvoorbeeld rond uitkeringen, persoonsgebonden budgetten, adres- en woonfraude en rond veiligheidsthema's (prostitutie, mensenhandel). Het toezicht en de handhaving binnen het jeugddomein zijn belegd bij de landelijke Inspectie Gezondheid en Jeugd.

Naast het ontmoedigen en opsporen van fraude en ongeoorloofd gebruik, leveren we met toezicht een positieve bijdrage aan kwaliteitsbevordering. Toezichthouders krijgen in hun werk namelijk een goede indruk van de praktijk en kunnen goede voorbeelden breder delen. Dit vraagt om ontwikkeling van het vakgebied en om werken vanuit een goede balans tussen gezond wantrouwen en positief stimuleren. De komende tijd leggen we nadrukkelijker de relatie tussen kwaliteit, toezicht en transformatie, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als in de stad. Dit gebeurt onder andere via een Agenda kwaliteit, toezicht en transformatie.

De gemeente heeft tot slot al in de vorige collegeperiode het kwaliteitsmanifest van de Adviesraad Sociaal Domein omarmd (zie ook hoofdstuk 1). Wijkwerkers zijn getraind om de principes van kwaliteit toe te passen in hun dagelijks werk. Het vasthouden van de opgedane kennis vraagt continue aandacht. De Adviesraad Sociaal Domein heeft de gemeente daarom geadviseerd om een 'lerend-werken-agenda' op te stellen. De gemeente betreft hier ook de principes bij van kennis- en datagedreven werken, groepsleren en leren door te doen (actie- of praktijkleren). We betrekken maatschappelijke organisaties en inwoners bij de verdere invulling hiervan.

6.7 Communicatie en bereikbaarheid

Als gemeente helpen we inwoners om hun weg te vinden in de samenleving en in het landschap van hulpverlenende instanties. De komende jaren zetten we nog steviger in op de toegankelijkheid en het 'inclusieve' karakter van de communicatie binnen het sociaal domein. We kiezen daarbij de afzenders en kanalen die voor inwoners én professionals zo logisch en vertrouwd mogelijk zijn. En we faciliteren zo veel mogelijk het zelf (digitaal) kunnen vinden van informatie en eenvoudige oplossingen. Tegelijkertijd hebben we oog voor (groepen) inwoners voor wie dit minder vanzelfsprekend is (zie ook paragraaf 5.3).

Ervaringsdeskundigen en uitvoerende professionals benutten we als kennisbron en klankbord om communicatie, beleid en uitvoering al aan de voorkant beter en meer praktijkgericht te maken. In onze benadering van inwoners maken we gebruik van de principes van stress-sensitieve dienstverlening (zie ook paragraaf 2.1).

6.8 Regionale samenwerking

Almere maakt deel uit van verschillende regionale en landelijke samenwerkings- en lobbynetwerken. Deze zijn belangrijk om kennis en ervaringen uit te wisselen en samen knelpunten bespreekbaar te maken (bijvoorbeeld richting de Vereniging van Nederlandse Gemeenten of ministeries).

Regionale samenwerkingsverbanden hebben we vooral voor (zeer) specialistische taken die voor een efficiënte uitvoering een zeker schaalniveau vereisen. Denk bijvoorbeeld aan jeugdhulp in 24-uursinstellingen, pleegzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming en -reclassering, beschermd wonen, verslavingszorg, opvang voor dak- en thuislozen, hulp aan inwoners in een crisissituatie en benadering van werkgevers op de regionale arbeidsmarkt. Dit soort taken zijn moeilijker door afzonderlijke gemeenten te organiseren.

Daarnaast is regionale samenwerking ingegeven vanuit het oogpunt van solidariteit. Specialistische vormen van ondersteuning zijn duur. Een of twee extra gezinnen met complexe problemen kunnen voor een kleine gemeente relatief grote financiële gevolgen hebben. In grotere gemeenten zoals Almere kan juist sprake zijn van een stapeling van (grootstedelijke) problemen. Samenwerking helpt om risico's te delen en hanteerbaar te maken.

Regionale samenwerking kan er in positieve zin ook voor zorgen dat:

- ondersteuning goedkoper en/of gemakkelijker uit te voeren is, met meer samenhang en kwaliteit;
- gemeenten kennis en expertise bundelen en dit ervaren als een stimulans voor innovatie.

Belangrijke randvoorwaarden zijn het vastleggen van (werk)afspraken over onder andere de begroting, de verdeling van kosten, de afstemming van beleid en bedrijfsvoeringszaken. Daarnaast moeten regionale oplossingen zo veel mogelijk aanvullend zijn op de lokale situatie.

Flevoland (minus Zeewolde) is een van de 39 RMC-regio's (regionale meld- en coördinatiefunctie). Almere is binnen de regio contactgemeente die de aanpak en registratie van voortijdig schoolverlaters coördineert en die zorgt voor mogelijkheden van doorverwijzing en herplaatsing in het onderwijs.

Voor regionale jeugdhulptaken (zie ook paragraaf 3.2 en 4.2) is in Flevolands verband een centrumregeling en een dienstverleningshandvest vastgesteld. Namens (en met geld van) de zes gemeenten zorgt Almere voor de contracten voor jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming, specialistische geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen en de inzet van Veilig Thuis Flevoland.

Voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg is Almere nu nog de wettelijke centrumgemeente (zie ook hoofdstuk 4.2). Behalve in Flevolands verband werkt Almere ook samen met Gooi en Vechtstreek binnen het Oranje Huis. Dit is het blijf-van-m'n-lijf-huis nieuwe stijl dat sinds 2017 bestaat in Almere Poort.

Het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (gemeenten, UWV en vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers) verbreedt zijn focus naar het stimuleren van een inclusieve arbeidsmarkt (zie ook paragraaf 3.5). De mbo's sluiten hier bij aan. Dit biedt kansen voor een stevigere regionale samenwerking op het vlak van re-integratie en werkgeversbenadering. Ook binnen de metropoolregio Amsterdam onderzoeken we de mogelijkheden van meer samenwerking op dit terrein.

Op het snijvlak van zorg en veiligheid (zie ook paragraaf 5.2) is er regelmatig contact tussen de wethouders sociaal domein in Flevoland en het districtelijk veiligheidscollege (bestaand uit de burgemeesters in de regio). Ook is er een regionaal bestuurlijk overleg zorg en veiligheid over de toekomst van het Veiligheidshuis Flevoland (zie ook paragraaf 5.2). Mogelijk breidt de agenda van het regionaal bestuurlijk overleg uit met de thema's geestelijke gezondheidszorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, mensenhandel en de hulp aan inwoners met verward of gevaarlijk gedrag.

6.9 Informatievoorziening en ICT

Bij het uitvoeren van dit beleidskader zijn informatievoorziening en ICT onmisbaar. Bijvoorbeeld om te zorgen dat Almeerders zo veel mogelijk zelf (digitaal) informatie en eenvoudige diensten kunnen vinden. Om administratieve druk tegen te gaan. En om de gemeentelijke regierol goed in te kunnen vullen.

Hiervoor is het nodig om de informatievoorziening te organiseren vanuit een ketengedachte, met de Almeerders als middelpunt. Met andere woorden: we richten systemen zo in dat ze optimaal bijdragen aan de dienstverlening aan inwoners en aan de samenwerking en gegevensuitwisseling tussen organisaties. De gemeente jaagt deze 'keteninformatisering' aan. Tegelijkertijd houden andere partijen de verantwoordelijkheid om hun deel van de keten goed in te vullen en te ondersteunen.

Bij de uitwerking van dit beleidskader is het nodig om verdere invulling te geven aan privacyaspecten (kwaliteitszorg) om tegemoet te komen aan de belangen van inwoners en de eisen vanuit de privacywetgeving. Bijvoorbeeld op het gebied van het vastleggen processen, het uitwisselen van gegevens en dossieropbouw.

6.10 Regie op gegevens

De gemeente en andere professionals in het sociaal domein hebben de verantwoordelijkheid om goed om te gaan met de gegevens van Almeerders. Dit vraagt om het goed beschermen, beveiligen en beheren van die gegevens. En om zorgvuldigheid in het delen ervan. Inwoners moeten in staat zijn om regie te houden op hun gegevens. Hiervoor moeten ze inzicht kunnen hebben in welke gegevens partijen gebruiken en met welk doel. Ook moeten ze mogelijkheden hebben om ongewenst delen te voorkomen of te herstellen. Dit alles vraagt om een begrijpelijke uitleg van de rechten en plichten die inwoners hebben op dit vlak.

6.11 Concrete resultaten in de periode tot 2022

Samenvattend leiden bovenstaande ambities en interventies tot de volgende meetbare resultaten in deze collegeperiode:

Doelstelling	Resultaat
Effectieve en efficiënte inkoop	Beter sturen op contractsafspraken en kwaliteit – mede op basis van cliëntervaringen – via contract- en leveranciersmanagement en toezicht
	Betere en beter toegankelijke informatie over de taken, kennis en vaardigheden die horen bij een persoonsgebonden budget
Effectief sturen op resultaten	Periodieke verantwoording via de monitor sociaal domein
	Verdere ontwikkeling van partnerschap via publiek verantwoorden
	Betere voorwaarden voor goede sturing op financiën door betere prognoses, ICT en informatievoorziening
Betere informatievoorziening	Een betere ‘keteninformatisering’
	Adequate en evenwichtige toepassing van de privacywetgeving

7 Financiën

In dit beleidskader hebben wij onze inhoudelijke ambities voor het sociaal domein voor de komende jaren aangegeven. Ook hebben we de beleidskeuzes beschreven om hier invulling aan te geven. Deze ambities en keuzes hebben hun wortels in de uitgangspunten die we hanteren voor het sociaal domein en in de opgaven en kansen die we zien in de stad. In dit hoofdstuk beschrijven we de relatie tussen de inhoudelijke ambities en de financiële kaders voor het sociaal domein.

De overdracht van taken aan gemeenten in 2015 vond plaats met een aanzienlijke budgetkorting. De veronderstelling van het Rijk was namelijk dat gemeenten, als meest nabije overheid, in staat zouden moeten zijn tot meer efficiëntie, effectiviteit, vroegsignalering, samenhang en samenwerking. In dit beleidskader hebben wij dit vertaald naar maatregelen die zijn gericht op:

- investeringen in een sterk en inclusief stadsleven waarin iedereen tot zijn recht komt, waar we naar elkaar omzien en waarin alle Almeerders de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen;
- passende (toegang tot) ondersteuning die is afgestemd op de situatie, het netwerk, de mogelijkheden en behoeften van Almeerders;
- het creëren van mogelijkheden voor inwoners om op een prettige manier ‘zo thuis mogelijk’ te kunnen opgroeien en wonen;
- effectieve samenwerking en afstemming tussen professionals gericht op de ondersteuning aan gezinnen met een stapeling van problemen.

Een sterk en inclusief stadsleven en een laagdrempelige toegang tot passende ondersteuning dragen bij aan het voorkomen, het vroegtijdig signaleren en het waar mogelijk zelf oplossen van (zwaardere) problemen. Dit helpt om onnodig hoge kosten te beperken en om de ondersteuning aan inwoners betaalbaar te houden.

De praktijk van de afgelopen vier jaar laat zien dat er op dit vlak nog veel te doen is. Dit is overigens ook het beeld in andere gemeenten door heel Nederland. Dit maakt dat gemeenten, waaronder Almere, er nog niet in slagen om de kosten in het sociaal domein te dekken met de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. De omvang van de tekorten verschilt wel per gemeente.

Met dit beleidskader verwachten wij belangrijke, concrete stappen te zetten in de transformatie van het sociaal domein die moet leiden tot betere resultaten én een grotere ‘kostenefficiëntie’. De uitvoering vindt plaats binnen de financiële kaders van de programmabegroting. Binnen die begroting is op een aantal thema’s sprake van een financiële taakstelling. Tegelijkertijd moeten we de beschikbaarheid van noodzakelijke passende ondersteuning kunnen garanderen en vragen de beschreven doelstellingen en ambities om gerichte investeringen.

De ervaringen uit het recente verleden laten zien dat we bewuster en meer nadrukkelijk moeten sturen (inhoudelijk en financieel) op de resultaten en effecten van beleidskeuzes. Vernieuwingen in het sociaal domein zijn noodzakelijk om ondersteuning efficiënter en effectiever (en daarmee beter voor inwoners) te maken en betaalbaar te houden. Tegelijkertijd brengen ze financiële risico’s met zich mee.

Naast de risico’s die direct verbonden zijn aan vernieuwingen, zijn er ook andere factoren (economisch, demografisch, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de aard, omvang en kosten van de (vraag naar) diverse vormen van ondersteuning. Ten slotte kunnen rijksmaatregelen zoals het abonnementstarief voor de eigen bijdrage leiden tot een ongewenste aanzuigende werking en daarmee tot meerkosten.

De komende jaren zetten we de huidige inzet van middelen in het sociaal domein af tegen de doelstellingen en ambities in dit beleidskader. Op basis hiervan komen we tot een nadere prioritering en

fasering en doen we voorstellen aan de gemeenteraad over verschuivingen van middelen. Ook brengen we voor de langere termijn zo goed mogelijk in beeld welke vraag naar ondersteuning en kosten-ontwikkeling we verwachten en wat de verwachte impact is van de beleidskeuzes.